

**TARIMSAL ÜRÜN HASATININ
KIRSAL TURİZM UNSURU OLARAK
KULLANIMI**

Ziraat Yük. Müh. Osman İNAN

Doç. Dr. Abdullah BAYCAR

ISBN: 978-625-6181-72-4

Ankara -2024

TARIMSAL ÜRÜN HASATININ KIRSAL TURİZM UNSURU OLARAK KULLANIMI

TARIMSAL ÜRÜN HASATININ KIRSAL TURİZM UNSURU OLARAK KULLANIMI

YAZARLAR

Ziraat Yük. Müh. Osman İNAN¹

Doç. Dr. Abdullah BAYCAR²

¹Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım
Ekonomisi Anabilim Dalı, Tekirdağ, Türkiye
osmaninan.2025@gmail.com
ORCID No: 0000-0001-7306-5516

²Siirt Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu,
Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Siirt, Türkiye.
abaycar@siirt.edu.tr
ORCID No: 0000-0003-4995-2275

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14334738>

Copyright © 2024 by UBAK publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or
transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical
methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses
permitted by copyright law. UBAK International Academy of Sciences Association
Publishing House®
(The Licence Number of Publicator: 2018/42945)

E mail: ubakyayinevi@gmail.com

www.ubakyayinevi.org

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

UBAK Publishing House – 2024©

ISBN: 978-625-6181-72-4

December / 2024

Ankara / Turkey

Üreten çiftçilere...

ÖNSÖZ

Hasat bin bir zorlukla yetiştirilen tarımsal ürünlerin emeğinin ve meyvelerinin alındığı, sabah gün aydınlığından güneş batana kadar devam edebilen zorlu süreçleri içeren bir dönemdir. Yiyecekler sofralara gelene kadar tarlada çalışanların alın terinin yerinde görülmesi, üretimdeki emeğin anlaşılabilmesi ve tüketicinin ürün bilgisinin oluşması, hem üreticiye fayda sağlaması hem de tüketicilerde sorumlu tüketim bilincinin gelişmesine katkı sağlayabilir.

Tüketiciler, kentleşme neticesinde daha çok tarımsal üretimden süreçlerinden uzaklaşmış, ek olarak tarım ürünlerinin farklı bölgelerde yetiştiriliyor olmasından dolayı tarlada verilen emeği göremeyebilirler. Ancak yedikleri gıdaların nasıl üretildiğini bilmek istemeleri turizm ile birleştirildiğinde kırsal turizm ve tarım turizmi içerisinde yer alan hasat turizmi alt başlığında gezip görme, bilgilenme ve kültürlenme imkanına sahip olabilmektedirler.

Yetiştirildikleri yörenin toprağından, yağmurundan, emek veren insanından etkilenmiş bazı tarımsal ürünler için hasat merak edilen bir durumdur. Dünyanın pek çok yerinde çeşitli tarım ürünlerinde olduğu gibi Türkiye’de de bazı ürünlerde şölenler, şenlikler, festivaller, fuarlar, hasat turları şeklinde turizm ile faydalanılabilmektedir. Bu kitapta, tarımsal ürünlerin kırsal turizm unsuru olarak kullanılabilirliği değerlendirilmiş ve hasattan kırsal turizmde faydalanılmasının önemi ve artırılması için öneriler sunulmuştur.

Ziraat Yük. Müh. Osman İNAN

Doç. Dr. Abdullah BAYCAR

Aralık 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
FOTOĞRAFLAR.....	10
1. GİRİŞ.....	11
2. KIRSAL TURİZM VE KIRSAL KALKINMA İLİŞKİSİ.....	18
3. KIRSAL TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ İHTİYACI	24
4. KIRSAL TURİZM AÇISINDAN TARIMSAL ÜRÜNLERİN KULLANILABİLİRLİĞİ.....	28
4.1. Şenlikler	30
4.2. Şölenler	31
4.3. Festivaller	32
4.4. Panayırlar	33
4.5. Fuarlar	34
4.6. Turlar ve Gezi Rotaları.....	36
5. TARIMSAL HASATIN İLGİ ÇEKİCİ YÖNÜ, ETKİNLİK DÜŞÜNCESİ, AMAÇ VE HEDEFLER	40
6. TARIMSAL ÜRÜNLERİN HASATTA TURİZM YÖNÜYLE KULLANILABİLİR ÖZELLİKLERİ	44
<i>Buğday</i>	44
<i>Ayçiçeği</i>	45
<i>Mısır, Çeltik ve Pamuk</i>	46
<i>Çay ve Fındık</i>	47
<i>Zeytin</i>	47
<i>Nar, Asma ve Elma</i>	48
<i>Kiraz ve Vişne</i>	48

<i>İncir ve Kayısı</i>	49
<i>Ceviz, Badem ve Kestane</i>	49
7. KIRSAL TURİZM UNSURU OLARAK TARIMSAL HASATIN KULLANILMASININ ÖNEMİ VE KATKILARI	50
7.1. Ekonomik Kalkınma	50
7.2. Kültürel Mirasın Korunması	51
7.3. Çevre Koruma	51
7.4. Topluluk Bağlarını Güçlendirme	52
7.5. Kentsel Aşırı Kalabalığın Azaltılması	53
7.6. Yerel Altyapının Geliştirilmesi	53
7.7. Eğitim Fırsatları	54
7.8. Sürdürülebilir Uygulamaların Teşviki	55
7.9. Artan Farkındalık, Empati ve Takdir	55
8. TARIMSAL HASAT ETKİNLİĞİNİN TARAFLARI VE ETKİNLİĞİN TARAFLARA KATKILARI	57
8.1. Yerel Yönetimler	57
8.2. Merkezi Yönetimin Taşradaki Kurum ve Kuruluşları ile Bağlı Kuruluşlar	58
8.3. Sivil Toplum Kuruluşları	58
8.4. Yerelde ve Ulusalda Profesyonel Katılımcılar	59
8.5. Etkinlikten Yerelde Etkilenenler (Yerel Halk)	60
8.6. Etkinlikten Faydalanan Kırsal Kesim	60
8.7. Etkinliğin Ziyaret Amacı (Turistler)	61
8.8. Etkinliğin Gerçekleştirilmesinde Yardımcı Hizmetler	62
8.9. Diğer	62

9. TARIMSAL ÜRÜN HASATININ TURİZM UNSURU OLARAK PLANLAMASININ AŞAMALARI, SÜRECİN YÖNETİLMESİ VE ETKİNLİĞİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ	63
9.1. Etkinlik Fikrinin Ortaya Çıkması.....	64
9.2. Görüşlerin Alınması	65
9.3. Etkinlik Girişiminin Oluşması	66
9.4. Yerelde Olası Ortaklardan Fikir Alınması	67
9.5. Etkinliğin Faydalarının Açıklanması	68
9.6. Etkinliğin Paydaşlarının Belirlenmesi	68
9.7. İş birliği İmkanlarının Araştırılması	69
9.9. Etkinliğin Yerel Faydalanıcılara Açıklanması	70
9.10. Etkinlik Yeri, Zamanı ve Süresinin Belirlenmesi	71
9.12. Kurum İzinlerinin Alınması.....	72
9.13. Etkinlik Paydaşlarının ve Katılımcılarının Görev ve Sorumluluk Sahalarının Kesinleştirilmesi	72
9.14. Etkinliğin Pazarlanması ve Duyurulması	73
9.15. Etkinlik Öncesi Katılımcıların ve Yerel Halkın Eğitimi, Bilgilendirilmesi ve Bilinçlendirilmesi	74
9.16. Etkinlik Sırasında Plan, Program ve Tedbirlere Uyulması	75
9.17. Plan ve Program Dışındaki Gelişmeler, Riskler ve Tedbirler	75
9.18. Etkinliğin Sonlandırılması.....	76
9.19. Etkinlikte Süreç Yönetimi ve Sürdürülebilirlik.....	76
10. TARIMSAL HASAT ETKİNLİĞİNİN BAŞARISI, SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ VE SÜRESİNİN UZATILABİLMESİ BAĞLAMINDA ÖNERİLER	77

11. TÜRKİYE'YE ÖZEL TARIMSAL ÜRÜNLERİN HASATININ LOKASYON VE DESTİNASYON OLARAK KIRSAL TURİZM UNSURU BAĞLAMINDA KULLANIMI VE POTANSİYEL KULLANIM ÖRNEKLERİ	80
1. Truva'da Üzüm Hasatı	80
2. Ayvalık'da Zeytin Hasatı	82
3. Safranbolu'da Safran Hasatı	83
4. Bodrum'da Nar Hasatı	84
5. Konya'da Buğday Hasatı	85
6. Isparta'da Gül ve Kiraz Hasatı	86
7. Karaman'da Elma Hasatı	87
8. Aydın'da İncir Hasatı	88
9. Antalya'da Narenciye Hasatı	89
10. Giresun'da Mısır Hasatı	90
11. Karadeniz'de Çay ve Fındık	91
12. Doğuda Bal Hasatı	92
13. Niğde'de Patates Hasatı	94
14. Diğer Tarımsal Ürünlerin Hasatı	95
SONUÇ	96
KAYNAKÇA	99

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1. Tekirdağ Lavanta Günleri Tarla Şenliği	31
Fotoğraf 2. Ayvalık Zeytin Hasat Şöleni.....	32
Fotoğraf 3. Diyarbakır Karpuz Festivali	33
Fotoğraf 4. Boyabat Panayırı	34
Fotoğraf 5. Patates Fuarı; Avanos, Nevşehir.....	35
Fotoğraf 6. Rize’de Çay Turları	36
Fotoğraf 7. Alaçatı Ot Festivali.....	37
Fotoğraf 8. Datça Badem Çiçeği Festivali	38
Fotoğraf 9. Çanakkale’de Üzüm Hasatı (Bozcaada Bağbozumu Festivali).....	81
Fotoğraf 10. Ayvalık Zeytin Hasat Festivali.....	82
Fotoğraf 11. Safran Festivali.....	83
Fotoğraf 12. Bodrum’da Nar Hasatı	84
Fotoğraf 13. Konya’da Buğday Hasatı (Çember Tarlalar, TİGEM Gözlü Tarım İşletmesi Müdürlüğü)	85
Fotoğraf 14. Isparta’da Kiraz Hasatı (Uluborlu , Isparta)	86
Fotoğraf 15. Karaman’da Elma Hasatı	87
Fotoğraf 16. Aydın’da İncir Hasatı.....	88
Fotoğraf 17. Antalya’da Narenciye Hasatı (Portakal Hasatı.....	89
Fotoğraf 18. Giresun’da Mısır Hasatı (Mısır Öğütme-Mısır Fırınlama)	90
Fotoğraf 19. Karadeniz’de Çay ve Fındık Hasatı	91
Fotoğraf 20. Doğu’da Bal Hasatı	93
Fotoğraf 21. Niğde’de Patates Hasatı	94

1. GİRİŞ

Endüstrileşmeyle beraber kırsal alanlara ilgi giderek azalmış kentlere dönük bir yönelim ve hareketlilik oluşmuştur. Artan şehir cazibesinin kırsal aleyhine dönüşümünün oluşturduğu sorunların önüne geçmek için bu yönelimin azaltılmasına yönelik Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana sürekli çözüm önerileri geliştirilmiştir. Sorunun oluşturduğu yerel, bölgesel ve küresel ekonomik dengesizlik ve gelir adaletsizliğinin yanına son yıllarda gıda güvencesi, iklim değişimleri ve çevre sorunları gibi olumsuzluklarda eklenmiştir (İnan ve Konyalı, 2024; Soylu, 2022). Ayrıca kırdan göçen kesimlerde de; kentte karşılaştıkları barınma, istihdam, kültürel yozlaşma gibi sıkıntılarda kentte orantısız büyüme ve kötü şehirleşme gibi sorunlar yaşanmaktadır (Sevinç vd., 2018). Bu mahiyetiyle sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması her iki taraf (hem kent hem de kırsal kesim) için önceye göre daha geniş bir boyutta ele alınma ihtiyacı doğurmuştur. Kırsal ve kentsel kesimlerin karşılaştıkları bu sorunların giderilmesinin ideal yaklaşımı olarak; kırsal alanlara ilginin artırılması ve kalkınma çalışmalarında kırsal kalkınma hedeflerinin daha çok dikkate alınmasının kırsal kesimde başlayan sorunların çözümüne de daha kalıcı katkı sağlayacağı söylenebilir. Kısaca; kırsal kalkınmanın sağlanması, kırsalda yaşayan kişilerin yaşam koşullarını düzelterek kentle arada görülen farkın azaltılmasını sağlayacaktır. Bu şekilde hem kırsal nüfusun memnun olmasının ve yerinde yaşama isteğini artırılacağı gibi hem de kentlerin karşılaşması muhtemel sorunların

önüne geçilerek kentli nüfusun üstündeki yük hafifleyecektir (Gülçubuk, 1997: Sevinç vd., 2018).

Kırsal kesimi geride bırakan sosyo-ekonomik geri kalmışlığın bazı nedenlerinden biri de kırsal kesimdeki emeğin kentlerde yeterince anlaşılabilmesi ve tarım kesimindeki emeğin değerinin yeterince karşılık bulamamasıdır. Kırsal nüfusun ve tarım kesiminin gittikçe azalıyor olması, emeğinin ekonomik olarak değer görmüyor olması, zamanla hem kırsal kesimde tarıma verilen emeği hem ekonomik yaşamda tarım ürünlerinin ucuz olması gerektiği anlayışını oluşturmaktadır. Hâlbuki gıda güvencesinin konuşulduğu bu zamanlarda tarım kesiminde emeğinin kutsallığı, tarımsal üretimin zorluklarının herkesçe anlaşılması, tarım ve gıda ürünlerinin gıda arz güvenliği için yeterli değerinde işlem görmesi önemlidir.

Tarım ve gıda ürünleri sofralara gelene kadar çok uzun yollardan geçmektedirler. Gıdanın işlenene kadar tarlada çalışanların alın terinin yerinde görülmesi, üretimdeki emeğin anlaşılabilmesi ve tüketicinin ürün bilgisinin oluşması pek çok bakımdan önem ifade etmektedir. Böylelikle gıda israfının önlenmesi, güvenilir gıda anlayışının yerleşmesi, etik tüketim ve sorumlu tüketim bilincinin gelişmesi gibi konularda katkı sağlanabilir. Tüketiciler, kentleşme neticesinde daha çok tarımsal üretim süreçlerinden uzaklaşmış olmaları ve tarım ürünlerinin farklı bölgelerde yetiştirilebiliyor olmasından dolayı tarlada verilen emeği göremeyebilirler. Ancak yedikleri gıdaların nasıl üretildiğini bilmek istemeleri turizm ile birleştirildiğinde tüketicilerde gıda güvencesi, gıda güvenliği ve çevreye karşı sorumlu davranış

geliştirme gibi konularda fayda sağlayabilir. Hasat konusu, turizm unsuru ile tarım emeğini yerinde görme isteğinin bir arada olabileceği bir durumda söz edilen etik bilinci ve sorumlu tüketicinin gelişmesine katkı sağlayabilir. Hasat bin bir zorlukla yetiştirilen tarımsal ürünlerin emeğinin ve meyvelerinin alındığı, sabah gün aydınlığından güneş batana kadar devam edebilen zorlu süreçleri içeren bir dönemdir. Kentli tüketiciler, yerinde görme isteği ile hasat turizmi başlığında gezip görme, bilgilenme ve kültürlenme imkânına sahip olabilmektedirler. Yetiştirildikleri yörenin toprağından, yağmurundan, emek veren insanından etkilenmiş bazı tarımsal ürünler için hasat her zaman merak edilebilecek bir durumdur. Bunun yanında aşırı şehirleşme ile kentli insanın topraktan yabancılaştırması toprağına ait unsurlara karşı merak ve gizemi kamçılamıştır. Bu ve başka birçok motivasyonlarla kırsala ait birçok unsur seyahat gerekçesi oluşturmaktadır. Kırsal turizm diye isimlendirilen bu turizm çeşidi diğer turizm türlerinin aksine kırsalı odak kılmaktadır (Soykan, 1999).

Kırsal turizm; tarım ve turizmin bütünleşmesiyle meydana gelmiş alternatif bir turizm çeşididir (Uzun ve Ersan, 2023). Kırsal turizm; tarım ve kırsal yaşamı odak alarak sürükleyici deneyimler yoluyla kır hayatı hakkında bilgi kazandırmaktadır. Kırsal turizmde çiftlik konaklamaları, ekime veya hasata katılım ve yerel çiftlikleri ziyaretler gerçekleşmektedir. Bu tür alternatif turizm, gezginlere tipik turist deneyiminin ötesinde çeşitli yollarla destinasyonlarla etkileşim kurma olanağı sunarak, genellikle ziyaret ettikleri yerlerle daha derin bağlantılar kurmalarını sağlamaktadır. Söz konu bu turizm türü; yerel topluluk ve çevrelerinin refahını sağlayabilmek için çeşitli doğal

kaynakları ekonomik fayda yaratacak şekle dönüştürme yoluyla insanlara hizmet sunmayı tercih etmektedir (Soykan, 2003; Torun, 2013). Dünyanın pek çok yerinde çeşitli tarım ürünlerin bu tür turizme konu olduğu gibi Türkiye’de de bazı tarımsal ürünler kırsal turizm unsurlarla (şenlik, şölen, festival, panayır, fuar, gezi turu, seyahat rotası gibi) entegre bir vaziyette kullanım şansı elde etmektedirler (İlban ve Kömür, 2019).

Bu kitapta, tarımsal ürünlerin kırsal turizm unsuru olarak kullanılabilirliği ve özelde hasatın kırsal turizmde kullanılabilirliği değerlendirilmiştir. Kitap, giriş bölümüyle beraber 11 bölümden oluşturulmuştur. Bölümlerde ele alınan konular ve özet şeklinde içerikleri aşağıda kısaca paylaşılmıştır;

Giriş bölümünde kitabın amacı tarımsal hasatın kırsal turizm unsuru olarak kullanılmasının değerlendirmesi olarak açıklanmıştır. Kitabın içerisinde yer alan konuların kısa özetleri bu bölümde paylaşılmıştır.

İkinci bölümde, kırsal turizm ve kırsal kalkınma ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun için bu konularda kavramlar, ilkeler, çakışan amaçlar ve hedefler açıklanmıştır. Kırsal turizmini kırsal kalkınma için önemi ve kırsal turizm olarak kırsal kalkınma bağlamında ele alınan konular açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde kırsal turizm konusunda daha çok açıklamalar yapılarak kırsal turizmin önemi ve son yıllarda çeşitlendirilmesi ihtiyacının üzerinde durularak açıklanmıştır. Kırsal turizmin, son zamanlarda yapısı anlatılmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde kitabın konusuna özelden daha çok yaklaşarak kırsal turizm konusunda tarımsal ürünlerin kullanılabilirliği açıklanmıştır. Kutlama, şenlik, şölen, festival, panayır, fuar, tur / gezi rotası ve diğer etkinlik türleri ve bunların tarım-turizm ilişkisinde kullanımını fotoğraflarla örnekler verilerek açıklanmıştır.

Beşinci bölümde tarımsal hasatın ilgi çekici yönü ve tarımsal ürünlerin ilgi çekebilecek özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Tarımsal hasatın, başta kırsal turizm açısından önemi olmak üzere başka alanlarda kullanılabilecek pek çok önemli yönü açıklanmıştır. Ayrıca, tarımsal hasat etkinliği ile anlaşılan, tarımsal hasatta etkinlik çeşitleri, tarımsal hasatla amaçlanan ve hedefler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Altıncı bölümde genelde ve bazı tarımsal ürünlerde ilgi çekici yönler, tarımsal hasat etkinliğinde kullanılabilir yönlerine değinilerek açıklanmıştır. Kitabın bu bölümünde Türkiye’de geçmişten ve ekonomik önemi olan tarımsal ürünlerin ilgi çekiciliğinin daha iyi açıklanması hedeflenmiştir.

Yedinci bölümde kırsal turizm unsuru olarak tarımsal hasatın kullanılmasının önemi ve katkıları maddeler halinde kırsal kesime turistlere ve genelde örnekler verilerek açıklanmıştır. Bu bölümde, tarımsal hasatın birbirinden farklı katkılarının anlaşılması amaçlanmıştır.

Sekizinci bölümde tarımsal hasat etkinliğinin tarafları ve etkinliğin taraflara katkıları ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Tarımsal hasat etkinliğinde, pek çok taraf vardır. Bu konuda, kitabın bu

bölümünde etkinlik taraflarının tarımsal hasat etkinliğinde görev ve yetkileri ile hem etkinliğe hem de kendi alanlarında etkinliğin kendilerine katkıları açıklanmıştır.

Dokuzuncu bölümde tarımsal hasat etkinliğin planlanması, yönetilmesi ve sonlandırılması hususu etkinliğin başından sonuna kadar yapılacaklar şeklinde anlaşılır bir şekilde açıklanmıştır. Bu kitabın yan amaçlarında birisi de tarımsal hasat etkinliklerinin yapılması, başarıya ulaşması ve sürdürülebilir olmalarıdır. Bu bağlamda, tarımsal hasat etkinliğinde, etkinlik yönetimi ayrıntılı bir şekilde yapılmaya çalışılmıştır.

Onuncu bölümde tarımsal hasat etkinliklerinin başarısı ve sürdürülebilirliği bağlamında öneriler, kitabın ilgili bölümlerine de atıflar yapılarak aktarılmıştır. Bu bölümde, kitap içerisinden de örnekler verilerek var olan veya olası tarımsal hasat etkinliklerine öneriler sunulmuştur.

Onbirinci bölümde Türkiye’de halihazırda gerçekleştirilen tarımsal hasat etkinlikleri ve potansiyel olarak gerçekleştirilmesi mümkün olan tarımsal hasat etkinliklerinden örnekler, etkinliklerle ilgili bilgiler de paylaşılarak sunulmuştur. Bu bölümde amaçlardan birisi, örnek gösterme yöntemi ile potansiyeli harekete geçirebilmektir.

Sonuç bölümünde, tarımsal ürünlerin hasatının kırsal turizmde faydalanılmasının artırılması için geliştirilen öneriler kitaptan da çıkarılabilecek sonuçları ile beraber paylaşılmıştır.

Kitapta bazı bölümlerde konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından fotoğraflarla ve altlarında kaynaklarıyla ayrıntılı açıklamalar paylaşılmıştır. Görsellerin, varlığını gösterme, ispat etme ve hatırdakalma işlevi vardır. Bu bakımdan, kitapta yer alan görsellerin faydalı olabileceği hesaplanmıştır.

Bu kitap, tarımsal hasat turizmin, bir turizm çeşidi olarak Türkiye’de yüksek potansiyeline karşın yeterince pay alamamış olmasına dikkat çekmek amacıyla kaleme alınmıştır. Kitabın tarımsal hasat etkinliklerine yönelik öneriler amacına bağlamında tarımsal hasat etkinliğinin önemi, kullanım örnekleri, potansiyel kullanım örnekleri, etkinlik taraflarına katkıları, etkinlik planlaması ve yönetimi vb. pek çok alt hedeflerde konular açıklanmıştır.

Bu kitabın içeriğinin oluşmasında konu ile ilgili önceden kısıtlı miktarda var olan literatürün üzerine ilave olarak kitabın yazarların mesleki bilgilerinden faydalanılmıştır.

2. KIRSAL TURİZM VE KIRSAL KALKINMA İLİŞKİSİ

Kırsal kalkınma; kalkınmanın tabana yayılmasının ve ülkelerin dayanıklı bir ekonomiye sahip olmalarının en önemli koşullarındandır. Kırsalın kalkınmasında tarımdan sonra, geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi istenen faaliyetlerden en önemlilerinden birisi kırsal turizm olarak bazısına göre ilk sırada yer almaktadır. Kırsal turizm ile kırsaldaki değerlerin, faaliyetlerin, peyzajın, tabiat zenginliklerinin, tarihi hatıraların, gastronominin, yöresel değerlerin vb. tanıtılması, duyulması ve ziyaretçilerine istifade ettirilmesi kırsalda ekonomik kalkınmanın yanında sosyal ve kültürel kalkınmaya da katkı sağlamaktadır. Bir diğer deyişle, kırsal turizmin bu yönleriyle Türkiye’de iç ve dış turizmin gelişmesinde ve dünyaya açılmasında en önemli araçlardan olmalıdır.

Kırsal turizm ziyaretçilerinin, kırsal ortamlarda etkinlikleri / tatillerini değerlendirmek ve farklı kültürlerle kaynaşabilmek amacıyla kırsal alanlara ve kırsal yerleşmelere giderek, zaman geçirmeleri, konaklamaları ve gittikleri kırsal yöreye özgü olan etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür (Özkan, 2009). Kırsal alanlarda alternatif turizmin faaliyeti (agro-turizm, kültür turizmi, eko-turizm) olarak gerçekleştirilen pek çok turizm çeşidi aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

- Doğa turizmi (doğa yürüyüşü, kır ve orman turizmi gibi),
- Köy turizmi (çiftlik turizmi gibi),
- Macera turizmi,
- Yeşil turizm,

- Yabani hayvan turizmi (av turizmi, yaban hayatı gözlemciliği gibi),
- Kuş gözlemciliği,
- Atlı doğa yürüyüşü,
- Sportif olta balıkçılığı,
- Hava sporları,
- Su altı dalış turizmi,
- Bisiklet turizmi,
- Orienteering,
- Botanik turizmi (Flora turizmi gibi),
- Dağ turizmi,
- Mağara turizmi,
- Yayla turizmi,
- Akarsu turizmi,
- İpek yolu turizmi,
- Gastronomi turizmi,
- Rekreasyon turizmi,
- Karavan turizmi vb.

Kırsal nüfusun refah düzeyinin artırılarak yaşam kalitesinin artırma amacıyla kırsal kalkınma öncelenmektedir. Bunun sağlanması ancak kırsal kesimin gelir kaynak çeşitliliğinin artırılmasıyla mümkündür. Kırsal kesimin bu bağlamda kalkındırılması kırsal kesimin refah ve yaşam kalitesinin artıracakđı gibi hem şehirde yaşayanların hem de kırdaki yaşayanlara birçok fayda sağlamaktadır. Bu faydalar aşağıdaki gibi sırlanabilir;

- Düzensiz şehirleşmenin önüne geçmek,
- Şehirlerde yaşayanlara gıdaya erişimi artıracak,
- Beşerî kaynaklarının geliştirilmesi.

Kırsal nüfus gelirini arttırıcı ekonomik etkinliklerin kırsal alana ve kırsal alanda geleneksel olarak yapılan ekonomik faaliyetlerle uyumlu olması sürdürülebilirlik açısından zaruriyet ifade etmektedir. Bu bağlamda Kırsal kalkınmanın kırsal turizm ile ilişkisi ekonomik, sosyal ve çevresel refahın artırılmasını hedefleyen bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Kırsal kalkınma bağlamında kırsal turizm ilgili bölgelerde yaşayan insanların ekonomik gelirlerini artırmak, istihdam sağlamak ve yerel kültürü, doğayı koruyarak tanıtmak amacıyla yapılan bir turizm türü olarak tanımlanabilmektedir. Kırsal kalkınma ve kırsal turizm ilişkisi aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Ekonomik Kazanım: Kırsal bölgelerde tarıma ve hayvancılığa dayalı geleneksel ekonomik yapıların dışında söz konusu unsurlarla uyumlu ve bütünleşmiş gelir kaynakları oluşturur. Kırsal kesimde yaşayan yerel halk, turistlere konaklama, yemek, el sanatları ve çeşitli etkinlikler sunarak ek ve/veya ana ekonomik gelir kazanır. Söz konusu kazanımlarla amaçlanan en önemli sebeplerden biri ekonomik çeşitliliğinin sağlanmasıdır (Çetin, vb. 2017).

İstihdam Oluşturma: Genelde olduğu gibi kırsal turizmin de genişlemesini turizm faaliyetin yapıldığı yani kırsal bölgelerde yeni iş fırsatları oluşturur. Bu iş imkanları; konaklama, restoran, tur rehberliğinde olduğu gibi doğrudan hem de gıda üretimi, el

sanatları, yerel ürünlerin satışı gibi dolaylı istihdam olanakları oluşturur. Söz konusu kazanım kırsal kalkınmanın istihdamı artırma hedefine önemli katkılar sunmaktadır (Zurnacı, 2012).

Kırsal Altyapıyı Geliştirme: Bölgedeki altyapı yatırımlarını teşvik etmenin bir yolu da kırsal turizmin gelişmesidir. Turistler için geliştiren yollar, iletişim kanalları, su ve elektrik şebekelerinin iyileştirilmesi gibi gelişmeler aynı zamanda yerel halkın yaşam standartlarını yükseltmektedir. Bu yolla kırsal turizm kırsal kalkınmanın fiziki altyapı hedeflerine katkı sağlamaktadır (Cengiz ve Akkuş, 2012).

Yöresel Kültür ve Geleneklerin Muhafaza Edilmesi: Kırsal turizm, bölgenin geleneksel yaşam tarzını, el sanatlarını ve yerel kültürünü turistlere tanıtarak bu öğelerin muhafazasına ve yaşatılmasına imkân oluşturmaktadır. Yerel kültür, örf, adet ve geleneklerin turizm yoluyla ekonomiye dahil edilmesi kırsal kalkınmayı sağladığı gibi kültürel sürdürülebilirliğini de desteklemektedir (Özer ve Çavuşoğlu, 2014).

Çevresel Koruma: Kırsal turizm, tabiatla içerisinde bir destinasyon oluşturarak çevre koruma bilincini zorunlu kılar. Sürdürülebilir turizm uygulamalarıyla doğanın tahribatını önlemek ve ekolojik değerleri muhafaza etmek, kırsal kalkınmanın çevresel sürdürülebilirlik hedefine ulaştırır (Hacıoğlu, 2019).

Kırsal turizmin şehirlere yaptığı bir diğer katkı da göçü önlemesidir. Kırsal turizmin önemini 1994'ten sonra Avrupa Birliği'nde

kırsal kalkınma ve kırsal alanlardaki ekonomik sorunlar önemli bir konu haline gelmiştir. Sanayileşme, kırsal alanlardan kentsel alanlara göç ve kırsal nüfusun ekonomik zayıflığı, kırsal turizme ve tarım dışı faaliyetlerin çeşitlendirilmesine olan ilgiyi artırmıştır.

Almanya, İtalya, İspanya ve İrlanda gibi AB ülkeleri kırsal turizmi teşvik ederek kırsal alanlarda alternatif gelir kaynakları oluşturmayı hedeflemiştir. Türkiye de AB'ye aday ülkeler arasında yer alarak IPARD programı kapsamında kırsal kalkınma projelerine destek sağlamıştır. Bu programda kırsal turizm, kırsal alanlarda ürün çeşitlendirilmesinin önemli bir parçası olarak kabul edilmiştir.

2023 Turizm Eylem Planı, Türkiye'nin turizm potansiyelini artırmak ve turizm alternatiflerini çeşitlendirmek amacıyla kırsal turizme daha fazla önem verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda, kırsal turizmin sosyal, ekonomik ve insani faydaları ele alınmış, özellikle kırsal ve kentsel nüfus arasındaki etkileşimlerin, kültürel aktarım ve ekonomik fayda sağlayabileceği belirtilmiştir.

Türkiye'de kırsal kalkınmayı teşvik etmek amacıyla Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi ve mevcut kırsal kalkınma politikaları çerçevesinde çeşitli teşvikler sunulmaktadır. Kırsal turizmi desteklemek için yatırımcılara KDV muafiyeti, gümrük vergisi muafiyeti, gelir vergisi stopaj desteği gibi imkanlar sağlanmaktadır.

Büyük ölçekli yatırımlar için ek vergi indirimleri ve sigorta prim destekleri de verilmektedir.

Ayrıca KOSGEB, hizmet sektörü kapsamında kırsal turizme yönelik danışmanlık, eğitim ve Ar-Ge desteği gibi çeşitli yardımlar sağlamaktadır.

AB'nin kırsal kalkınma desteği (IPARD) kapsamında Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), kırsal turizme yönelik projeler için inşaat ve ekipman desteği sunmaktadır.

Bu destekler, otel ve restoran inşaatları gibi projeleri kapsamakta ve proje maliyetlerinin %50'sine kadar hibe desteği sağlanmaktadır. Butik oteller, restoranlar, kafeler, kamp alanları ve dinlenme tesisleri gibi projeler bu desteklerden faydalanabilmektedir.

Kırsal turizm, kırsal kalkınma için alternatif bir gelir kaynağı olarak görülmekte ve gelecekte kadınların iş gücüne katkısı, kooperatiflerin farkındalığının artması ve devlet destekleriyle bu alanın daha da büyümesi beklenmektedir.

Sonuç itibari ile kırsal turizm, kırsal kalkınmanın önemli bir aracıdır. Kırsal turizm yapıldığı yörede kırsal kesimin sosyo-ekonomik gelişimine katkı sağladığı gibi yörenin doğal, kültürel ve tarihi miraslarının muhafazasına katkı sağlamaktadır.

3. KIRSAL TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ İHTİYACI

Kırsal alanda en önemli ekonomik faaliyetler doğal olarak tarım ve tarıma bağlı faaliyetlerdir. Ancak, doyurucu bir geçime ulaşmak amacıyla kırsal alanda faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ihtiyacı son on yıllarda görülmüş ve kırsal turizm ortaya çıkmıştır. Kırsal turizm, kentlerin yoğun nüfusundan ve hareketli yaşamından uzaklaşmak, dinlenmek ve kırsal yaşamı tanımak isteyenlerin kısa süreliğine, ülke yüzölçümünde çok daha büyük bir alanı kaplayan düşük nüfus yoğunluklu kırsal alanlara hareketlerdir (İnan ve Baycar, 2022). Günümüze gelindiğinde kırsal kesimde, tarım dışında en başta gelen alternatif faaliyet alanlarından biri olarak kırsal turizm yer almaktadır.

Sürdürülebilir turizm kapsamında turistik ürün çeşitlendirmesi ideal bir politika olarak örnek vakalar üzerinde çalışılmış ve çalışma sonucunda önerilmiştir (Sarkim, 2007). Kırsal turizmin içinde bulunduğu alternatif turizm çeşitlenmesi ihtiyacı, kitlesel turizm yaklaşımlarının ötesine geçerek sürdürülebilir ve farklı turizm türlerinin geliştirilmesine yönelmektedir. Bu ihtiyaç, öne çıkan aşağıdaki birçok nedene de dayandırabilir bir vaziyettedir.

3.1. Yaygın Destinasyonların Aşırı Turizm Maruziyetleri

Belirli destinasyonlarda yoğun turizm faaliyeti çevresel risk ve yerel halk tepkiler gibi sorunlara sebep olmaktadır. Özellikle gözde (trend) tatil lokasyonları altyapı yetersizliği, doğal kaynakların tükenmesi ve kültürel mirasın zarar görmesi gibi istenmeyen durumların potansiyel riskini barındırmaktadır. Söz konusu mevcut durum, turizmi sürdürülebilir kılmak ve daha az bilinen bölgelere ilgiyi

artırmak amacıyla alternatif turizm çeşitlerinin gelişmesini zorunlu kılmaktadır. Kırsal turizm, Türkiye’ye özel en önemli turizm riski olan “*belli sezon ve belli lokasyon sıkışmışlığından*” ulusal turizmi kurtaracak çözüm önerisidir.

3.2. Turistlerin Sıra Dışı Taleplerine Cevap Verme

Sıradanlaşan kitle turizme (deniz, kum ve güneş turizmi) sürekli maruz kalan kimi kişilerde turizm faaliyeti doyunluk hatta bıkkınlık oluşturmaktadır. Bu kişilere daha özgün deneyim, heyecan ve ambiyans sunma gereksinimi söz konusudur. Son yıllarda hızla yükselen doğa, kültür, sağlık, macera ve rekreasyon gibi değişik unsurlara yönelme eğilimi bu arayışın neticesi olarak değerlendirilebilir. Kırsal turizm bu tür kişilere sürekli özgün öğeler ve deneyimler sunma potansiyele sahiptir.

3.3. Kırsal Kesim Ekonomik Durumu

Kırsal bölgeler kentlere göre daha sığ gelir kaynaklara sahiptirler. Kırsal yörelere turizm faaliyetleri vasıtasıyla kaynaklarının çeşitlenmesi iki kesime de önemli avantajlar sağlamaktadır. Kırsal turizm, agroturizm ve gastronomi turizmi gibi alanlar, yerel üreticilere ve küçük ölçekli işletmelere doğrudan katkı sağlayarak yerel ekonomiyi destekleme gerekçeleriyle bir ihtiyaca cevap vermektedir. Kırsal turizm; tarım, hayvancılık, el sanatları gibi yörenin ekonomik faaliyetleriyle uyumlu unsurlarla çeşitlenmesi söz konusu kaynakların gelişimine ilave faydalar sağlamaktadır.

3.4. Yerel Kùltürlerin Muhafazası ve Gelişimi

Somut ve somut olmayan unsurlardan gelir elde etmek söz konusu unsurların korunmasına motivasyon ve gerekçe oluşturmaktadır. Kırsal turizm, yöre kùltürleri önceleyerek somut ve somut olmayan kùltürel mirasın korunmasını sağlar. Yerel halkın geleneklerinin, sanatlarının ve yaşam biçimlerinin turistlerle paylaşılması yoluyla seyahat deneyimini daha farklılaştırma imkânı oluşturur. Bu tür turizm faaliyetleri; etnografik turizm ve festivallere dayalı turizm gibi yeni turizm türlerinin gelişmesini sağlar.

3.5. Sağlık ve Esenlik Turizmine Talepleri

Şehir kargaşasına karşın günümüzde sağlık, zindelik ve ruhsal denge arayışı, sağlık ve esenlik (wellness) arayışında olan bir kesim turist kitlesi mevcuttur. *Spa* merkezleri, termal tesisler, yoga ve meditasyon kampları gibi hizmetlerin talep görmesi bu ihtiyacın karşılığı olarak görülebilir. Dinginlik arayan bu kesimlere kırsal turizm sıra dışı destinasyonlar oluşturmaktadır. Kırsal turizmin hızla yaygınlaşmasına neden bu olgu gösterilebilir.

3.6. Doğa ve Macera Turizmi

Dağcılık, trekking, bisiklet turizmi, dalış, kampçılık gibi doğa sporları, kırsal turizm segmentinde giren popüler hale gelmiştir. Bu alanlarda yapılan aktiviteler hem doğaya zarar vermemek hem de turistlere özgün deneyimler sunmak açısından önemli fırsatlar oluşturmaktadır. Kırsal turizm; alternatif turizm türleri, doğa ve macera taleplerini karşılamada ihtiyacı gidermektedir.

Kırsal turizme ilginin artması, tarımın yanında kırsaldaki ekonomik faaliyetleri çeşitlendirmiş ve kırsal kesimin bundan görünür bir şekilde ekonomik fayda sağlaması ile kırsalda turizmi çeşitlendiren kırsalda üretilen ürünlerin katma değerini artıracak diğer turizm faaliyetleri düşündürmeye yönelmiştir. Kırsal alanlarda üretilen ürünlerin işlevini değerlendirebilen, kırsal kesimlerin ekonomisini güçlendiren, ilgi çekerek kırsalda kalma ve konaklama süresini artıracak etkinliklerin kırsal turizm unsuru olarak kullanılması önemlidir.

4. KIRSAL TURİZM AÇISINDAN TARIMSAL ÜRÜNLERİN KULLANILABİLİRLİĞİ

Kırsal alanların cazibesinin azalması neticesinde maruz kalınan dış göç, işsizlik, düşük yaşam standartları gibi sorunlarının üstesinden gelmek için, kırsal alanlarda yaşayan insanlara sürdürülebilir ve sürekli bir ilgi unsuru oluşturmak ile istihdam veya gelir olanaklarının sağlanabileceği bir gerçektir (İnan ve Konyalı, 2021). Kırsal kesimde hâlihazırda ekonomik faaliyetlerini gerçekleştiren insanların, genellikle tarıma bağlı olan gelir unsurlarının özellikle daha iyi koşullardan gelen insanları bölgeye çekerek farklı faaliyetlerle çeşitlendirilmesi istenmektedir. Tarımsal üretim, turizm ile birlikte düşünüldüğünde, insanların ne yediklerini bilme ve görme istekliliğinin kültürel önemiyle beraber hem kırsala bir ziyaret ve hem de öğrenme amaçlı olarak dışarıdan ilgi görebilir. Bahçe (2015), kültür turizmini, “*bir bölgede yaşayan bir insan grubuna özgü somut ve soyut özelliklerinin, ziyaretçinin ilgi ve amacına göre gerçek ortamında deneyimlenmesi için yapılan seyahat*” olarak tanımlamıştır. Kültür turizmi yapısı ve içeriği itibarıyla diğer turizm türlerinden farklıdır. Seyahatin neden olan kültürün, bizzat ev sahipleri ve ziyaretçilerin etkileşimini gerektirmesi, kaçınılmaz bir şekilde sosyal ve kültürel sonuçlar doğurur. Buradan kırsal aile sosyo-ekonomik fayda sağlarken turist gıda güvencesi, gıda güvenilirliği, çevre bilinci ve etik ve sorumlu tüketim bilinçleri geliştirebilir.

Kırsal turizm faaliyeti, bir tarım işletmesine fayda sağlayabilmekte, genellikle ek gelir sağlayan bir alan olarak

anlaşılmaktadır. Günümüzde çoğu tarımsal işletme eskiye nazaran sosyal medya yoluyla faaliyetlerine ilgi oluşturabilmektedir. Tarımsal ürünün yerinde görülmesine, işletmenin tarımsal ürününün yanında turizmle de gelir sağlayabilmesine imkân sağlayan bu yolla tarım işletmesi çok daha maliyetsiz yollarla alternatif gelir oluşturduğu gibi yöreyi de tanıtılabilmektedir. Agro-turizm olarak, kırsal turizmin içerisinde tarım ürünlerinin yerinde görülmesine dayalı bu gelir yöntemi çoğunlukla bilinçli beslenen-sorumlu tüketicileri kırsal alanlara davet etmektedir.

Bir tarım işletmesinin gelirlerini böylesine çeşitlendirilmesi ve turizmle daha yüksek bir gelire artırılması hem işletme hem yöreye avantaj sağlar. Birden çok tarım işletmesinin tarım ürününü turizmde kullanabilmesi ya da yörenin turizmde kolayca kullanılacak ürününün olması bölge kalkınması için avantaj oluşturur. Tarım ürünlerine ilginin oluşturduğu kırsal turizm cazibesi ile yöreye; yöresel yemeklerin tercih edilmesi, konaklama tesislerine canlılık getirmesi, yörenin gezilecek yerlerine birini eklemesi, ticarete canlılığın artırılması ve süresinin uzatılması yönlerinden kırsalda gelirleri artırıcı bir unsur olabilir ve yörenin ekonomisini de destekleyebilir. Yerel yönetimler ve yerelde kalkınma kuruluşları, tarım ürünlerini parlatma ve ilgi oluşturmak için kullanabilirler. Turizm anlamında bir yörenin tarım ürünlerini ilgilendiren durumlardan dolayı Türkiye’de festival, şenlik, şölen, panayır, turlar ve gezi rotaları gibi farklı isimlerle anılan ‘yöre adı’ ile kiraz, kayısı, dut, ceviz ve incir gibi ürünlerde ‘ürün isminin bulunduğu’ binlerce etkinlik geliştirdikleri, yerel tarım ürünlerine bilinirlik ve iyi imaj kazandırmaya çalıştıkları söylenebilir.

Etkinlikler temelde kutlamadır. Etkinlik tarımsal alanda ise, kutlamanın tarım kesimi dışındakilere de yayılmasıdır. Tarımsal hasat etkinliğinde de, tarımsal hasatın kutlanmasıdır. Bunda da yine, tarımsal hasatı, tarlada küçük bir grupta kutlanın yerini çevreden ya da daha geniş kesimlerden gelen ziyaretçiler / turistlerle beraber kutlamak vardır. Etkinliklerde, tarımsal etkinliklerde, tarımsal hasat etkinliklerinde etkinlik türlerine benzerlik ve farklılıklarının anlaşılması için kısaca aşağıda inceleme yapılmıştır.

4.1. Şenlikler

Şenlikler, tarımsal alanda tarım ürünlerine ilginin artırılması için belli günlerde düzenlenen gösteriler olarak düşünülebilir. Şenlik, TDK'da ‘‘belli günlerde yapılan, coşkulu, eğlendirici gösterilerin ortak adı, bayram.’’ olarak da tanımlanmıştır. Örneğin; Malatya'nın Kayısı Çiçeği Şenliği, Tekirdağ Lavanta Günleri Tarla Şenliği gibi.

Şenlikler, tarımda, hasatta, kutlamaların en yaygın halidir. Tarlada, bağda, bahçede çok da fazla büyük olmasına ihtiyaç duyulmamış olsa bile bir yörede yaygın tarımsal üründe genellikle şenlik ismiyle anılan çok çeşitli kutlamalar bilinmektedir.

Fotoğraf 1. Tekirdağ Lavanta Günleri Tarla Şenliği

(Kaynak: <https://avrupayakasi.com.tr/29998/lavanta-senlikleri-geleneksel-hale-gelecek.html>)

Tarımsal etkinlikler düşünüldüğünde şenliklerin genellikle tek bir güne sığdırıldığı ve tek bir ürünle bağdaştırıldığı anlaşılabilir. Genelde kırsal kesimde bir tarımsal ürüne ilgi oluşturmak için tarımsal ürünün etkinliğinin ilk defalar yapıldığı ya da festivale dönüştürülmeden önceki ilk yıllar kutlamaları olarak da çoğu kez yapıldığı bilinmektedir. Tarım ürününün tanıtımına özel düzenlenen tarla günleri, genelde şenlik şeklinde duyurulmaktadır.

4.2. Şölenler

Şölenler, tarımsal alanda genellikle hasatla beraber anılan bir ürünün hasat etkinliği olarak da tarımsal ürünün o yörede ilk kez çıkımının duyurulduğu gösterilerdir. Şölen, TDK'da "eğlenmek ya da bir olayı kutlamak ereğiyle, çağrılıları özenli yemek ve içkilerle

ağırlama işi.” olarak da ifade edilmektedir. Örneğin; Ayvalık’ın zeytin hasat şöleni gibi.

Fotoğraf 2. Ayvalık Zeytin Hasat Şöleni
(Kaynak: <https://www.tarimtv.gov.tr/tr/video-detay/zeytin-hasat-soleni-8919>)

Tarımsal etkinliklerin geçmişine bakıldığında şölenler daha az gösteri içeren daha çok yöreyi kapsayacak şekilde planlanan ve süreleri daha kısa tarihlere sığdırılan etkinliklerdir. Genellikle tarımsal etkinlikte, hasatın duyurulması amacını taşıyabilmektedir.

4.3. Festivaller

Festivaller, tarımsal alanda bir yörede zaten parlamış olan veya daha ön planda olan ürünün ilgisinin korunması ya da artırılması için yapılan bayramdır. Festival, TDK’da “ bir bölgenin en ünlü ürünü için düzenlenen bayram.” olarak ifade edilmektedir. Örneğin; Diyarbakır karpuz festivali gibi.

Fotoğraf 3. Diyarbakır Karpuz Festivali

(Kaynak: <https://www.sivilsayfalar.org/2018/09/18/8-diyarbakir-karpuz-festivali/>)

Türkiye’de tarımsal ürünlerin hasat etkinlikleri çoğunlukla festival şeklinde duyurulmaktadır. Bu tarımsal hasat festivalleri, yılın belirli zamanlarında, birkaç güne yayılan ve adına düzenlenen tarımsal ürünle ilgili birkaç gösterinin yapılmasına imkan veren etkinliklerdir. Festival etkinlikleri, en iyi ürünün tespit edilmesi yarışmaları, en büyük ürünün belirlenmesi vb. ürünle ilgili kamuoyunda merak oluşturabilecek yarışmalar ve gösteriler içermektedir.

4.4. Panayırlar

Panayır, illa yöreye özgü olan tarımsal ürünlerin sergilenmesini kapsamasa da genellikle yörede yaygın tarımsal ürünün hasatı sonrası, kurulan pazar yerini akla getirmektedir. Panayır, TDK’da ‘genellikle kasabalarda belli zamanlarda kurulan, çeşitli geleneksel özellikleri

yanında sergi özelliği de bulunan, geniş çaplı eŐya ya da hayvan pazarı.” olarak da tanımlanmıştır. Örneğin; Boyabat panayırı gibi.

Fotoğraf 4. Boyabat Panayırı
(**Kaynak:** <https://www.boyabat.bel.tr/icerik/kulturel-zenginlik>)

Panayır, geçmiŐte kırsal yörelere daha yoğun yerlerden ilginin artırılması ve yörenin ürünlerinin duyurulması amacıyla yapılmış, Őimdiye nazaran çok fazla ilgi görebilmiŐ etkinliklerdir. Günümüzde panayırlara, ilginin azalmasında ticaret kanallarının ve iletişimin artması gösterilmektedir. Buna rağmen panayırlar, çoğu zaman kırsal alanda kurulmaları ve tarımsal ürünlerin sergilenmesi ile de tanıtım ve ticaret artıran görevlerini devam ettirmektedirler.

4.5. Fuarlar

Fuar, tarımsal alanda sergiler tek bir ürünün ya da belirli bir sektörün tek bir dalını konu alabileceği gibi her tür ürünü ve hizmeti de

kapsayabilmektedir. Fuar, TDK'da ‘‘ticareti geliştirmek amacıyla belli bir süre için kurulan pazar.’’ olarak da tanımlanabilir. Fuarlarda, alıcı ve satıcılar bir araya gelerek iş anlaşmaları yapmakta, genellikle aynı yerlerde ve düzenli aralıklarla, her yıl aynı tarihte birkaç haftalığına kurulurlar. Örneğın; Biga Tarım Fuarı, gibi.

Fotoğraf 5. Patates Fuarı; Avanos, Nevşehir
(Kaynak: <https://dlgfuarcilik.com/yurtici-fuarlarimiz>)

Fuarlardan tarım sektörünün istifade edebileceğı ürünlerinin sergilenmesinde de yararlanılmakta, tarımsal amaçlı yapılan fuarların sayıları her geçen yıl artmaktadır. Tarım fuarları planlanırken, tarım kesiminin fuardan en iyi şekilde yararlanması sağlanmalıdır. Başta fuar alanları oluşturulurken bir sahanın etkinliğı ve önemi dikkate alınarak tespit edilmelidir. Bu anlamda, diğeri çok çeşitli kriterler dikkate alınsa da temelde coğrafiya ve coğrafyanın sunduğı olanaklar en başta gelmektedir (Acartürk, 2013). Buna örnek olarak; Türkiye’de bir ilk olarak patates ürününe özel bir fuarın, patatesin çok fazla üretildiğı Nevşehir ilinde Avanos ilçesinde gerçekleştirilmesi gösterilebilir.

4.6. Turlar ve Gezi Rotaları

Tarımsal ürünlerin farklı dönemlerinde firmalar ve gezi grupları doğrudan yöreye turlar düzenleyebilir veya alternatif olarak gezi rotalarına doğrudan ekleme yapabilirler.

Fotoğraf 6. Rize’de Çay Turları

(Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/rizede-ornek-cay-bahceleri-turizme-katki-sagliyor/2614109>)

Tarımsal üretim yapılan çiftlikler coğrafi konum ve üretim çeşitliliklerine uygun olarak kırsal turizmin tamamlayıcısı olabilirler. Dahası kısa bir süre öncesine kadar turizmin yaygınlaşması tarımı tehdit eden bir unsur olarak görülmekte iken hızlı kentleşme ile beraber gelen olumsuzluklar kent halkını yeniden kırsal ve tarımsal alanlara döndürmüştür (Çelik-Çanga vd., 2018). Kentlilerin, kırsal ve tarıma bu yönelişinden karşılıklı faydaları hesaplanarak faydalanılabilir.

Bunların yanında, tarım turizminin, turizm sezonunu uzatma potansiyelinden yararlanılabilir (Çavuşoğlu, 2012). Örneğin; Alaçatı ot

festivali veya Datça Badem Çiçeği Festivali, deniz turizmi olanağının olmadığı zamanlarda gerçekleştirilerek hem yöreye hem yaygın tarım ürününe ilgi oluşturmak için kullanılmaktadır.

Fotoğraf 7. Alaçatı Ot Festivali

(**Kaynak:** <https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/10-kez-duzenlenecek-alacati-ot-festivali-icin-geri-sayim,ocpUWPj-d0Wl3WqM1vkKHw/A1WYasu2YkqlrMdz-w7kw>)

Alaçatı Ot Festivali, her yıl Nisan ayında, eşme’de yaz turizminin olmadığı zamanlarda gerçekleştirilerek turizm sezonunun yayılmasına katkı sağlamaktadır.

Fotoğraf 8. Datça Badem Çiçeği Festivali

(Kaynak: <https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/datcayi-gormek-icin-bir-sebep-daha-badem-cicegi-festivali,EUKGZgvLL0CoDSumVOyq-g/0jd170srvUWt7utlxEJFmg>)

Turizme kazandırma bağlamında hesaplandığında tarımsal etkinliklerin temelinde ilgi oluşturmak için kırsal yörenin ortak bir amaç etrafında birleşmesi; etkinliğe konu tarımsal ürünü öne çıkarma, tanıtmaya, parlatmaya ve coşkudan yararlanmaya ile bunun yanında ekonomik getiriden istifade eden kırsal kesime etkinliğin gerçekleşmesi ve devamlılığı bağlamında sorumluluk duygusu oluşturmak vardır.

Bunlardan başka, daha çok üretici-çiftçilere tarımsal yayım yöntemi olarak kullanılan demonstrasyonlar ve tarla günü/günleri de kitlelerin taşınması ile hareketlilik sağladığından bazen turizm faaliyeti de oluşturabilirler. Bu anlamda demonstrasyon ve tarla günleri arasındaki farklılık şöyle ifade edilebilir. Demonstrasyon ya da gösteri, bir işin doğru şekilde yapılmasını göstermek, yeni bir ürün veya yöntemin uygulamasını öğretmek, konuyla ilgili karşılaştırma yapılma

olanağı sağlayarak kişileri ikna etmek üzere titizlikle hazırlanana pratikte ve anında görölme imkanı sağlayan tarımsal bir gösteridir. Tarla günü ise, her türlü tarımsal faaliyetin herhangi bir safhasında, ilgili hususu çiftçilere sunmak, ilgilerini çekmek ve uzmanlarla konunun tartışabildiği bir ortam oluşturulması ile konunun öğrenilmesi ve benimsenmesine yardımcı olmak üzere düzenlenen faaliyettir. Temelde, başarılı bir tarım şekli veya uygulamanın bir veya birkaç gün süreyle çiftçilerin ziyaretine açılmasıyla gerçekleştirilir. Tarla gününe; tarımsal faaliyetleri o konuyla ilgili olan daha fazla sayıda çiftçinin izlemesi ve yararlanması hesaplanarak tarla gününün düzenleneceği köye ve o konuyla uğraşan çevre köylerden de çiftçilerin katılması sağlanır. Tarla günü/günleri kapsamı bazen genişletilerek tarla şenlikleri şeklinde, çiftçilere yayım faaliyetini de kapsayacak şekilde turizm amacıyla da gösteriler yapılabilmektedir.

5. TARIMSAL HASATIN İLĞİ ÇEKİCİ YÖNÜ, ETKİNLİK DÜŞÜNCEİ, AMAÇ VE HEDEFLER

Tarımsal hasat, kırsal kesimde tarım faaliyetlerinden gelir getirici özelliğinin yanında görsel, kültürel, eğitici-öğretici ve diğere özellikleri ile farklı alanlarda gelir getirici olarak da kullanılabilir çekici özellikler barındırabilmektedir. Tarımsal ürünlerin ve hasatının etkinlikler ile ilgi görebilecek görsel ve emek, ürün tanıtmaya, sorunluluk aktarmaya vb. diğere özelliklerinin ön plana çıkartılarak turizm yönüyle kullanılabilmesi mümkündür. Kitabın bu bölümünde tarımsal hasatın ve tarımsal ürünlerin tarımsal gelir getirici amaçlarının dışında ilgi çekici bu yönüne değinilmiştir.

Tarımsal hasat başlangıçta bazı konularda aşağıda bazıları sayılan çekici özellikleri taşımaktadır. Bunlardan bir veya birkaçının tarımda ve kırsalda etkinlik veya etkinlikler zamanında tarımsal hasat sırasında beraber görülmesi, hasat sırasında ziyaretçiler / turistler tarafından fark edilmesi beklenmektedir.

Tarımsal hasat sürecinin geçtiğı kırsal alanlar özellikleri itibariyle güzellikler taşımaktadır. Etkinlikte, tarımsal hasatın süresi boyunca görsel güzelliklerle ziyaretçilerinin ilgisini çekmesi mümkündür. Bunlardan birkaçı aşağıda sayıldığı gibi şunlar olabilir;

- Kentlerin görsel kirliliğinin yerine kırsal alanların görsel güzellikler sunmaları,
- Coğrafyanın güzelliklerinin yerinde görülmesi, tanıma ve kavrama şansına sahip olunması,

- Türkiye'nin farklı ve özellikli yerlerini fark edebilme ikanı sağlaması,
- Hasat zamanının tarlanın, bağ, bahçenin en güzel dönemlerinden birisine denk gelmesi,
- Tarımsal ürünlerin görselde en güzel zamanlarından birisi olması vb.

Tarımsal hasatın kırsal kesimlere ekonomik, sosyal ve kültürel pek çok açıdan faydası olabilir. Bunlar kitabın önceki ve sonraki bölümlerin yeri geldiğinde açıklanmıştır. Buradaki yine de aşağıdaki gibi kısaca sayılabilir;

- Kırsal kesime coşku, canlılık ve heyecan getirmesi,
- Tarımsal ürünlerin getirisini ve kırsal kesimde katma değeri yükseltmesi,
- Kırsal kesimde tarım haricindeki kesimlerde de etkinlik oluşturması,
- Kırsal kesimde hareketlilik oluşturarak sosyal imkanları yıl boyunca artırması,
- Kırsal miras ve değerlerin korunması ve sürdürülmesinde önemi olması vb.

Tarımsal hasat sürecinin kentlilere sağlamayı tasarladığı eğitici-öğretici yönüyle de çekicilikler sunmaktadır. Bunlar bazıları aşağıdaki gibi bazı başlıklarda sayılabilir;

- Kırsal alanların ve farklı yerlerin tanınması ve tanıtılması,
- Tarımda emeğin yerinde (tarlada, bağ, bahçe gibi) görülmesi,

- Tarım ürünlerinin ekonomik getirilerinin ve kırsal kesim için öneminin kavranması,
- Türkiye’ye özgü değerlerin ve kültürün tanıtılması,
- Kırsal kesimde yaşam ve zorluklarının gösterilmesi vb.

Tarımsal hasat etkinliğinin kırsal ve kentsel kesimi kaynaştırıcı amaç ve hedefleri de vardır. Tarımsal hasat etkinliğinin kaynaştırıcı bazı yanları ise aşağıda sıralanmıştır. Bunlar;

- Tarım üretimin zorluklarının karşılıklı kavranması,
- Tarım kesiminde üreticinin karşılaştığı durumların anlaşılması,
- Kırsal kesim ile kentli kesimin kültürel bağlarının kopmaması vb.

Tarımsal hasat etkinliklerinin topluma da faydaları bulunmaktadır. Tarımsal hasat etkinliklerinin topluma faydalarının bazıları aşağıda sayılmıştır. Bunlar;

- Toplumda sorumluluk duygusunun güçlenmesi,
- Kırsal ekonominin güçlenmesi,
- Kırsala sosyal imkanların taşınması,
- Kırsal kalkınma çabalarına katkı sağlaması vb.

Tarımsal hasat, tarlada ve kırsalda görsel güzellikler sunmakta, yapısı gereği eğitici-öğretici unsurlar barındırmakta, kentlileri kırsala merak uyandırması ile kaynaştırıcı olabilmekte, oluşan etkileşimin topluma faydalı yanları bulunmaktadır.

Tarımsal hasat süreci gereği bir kutlama dönemidir. Hasatın bir etkinliğe ya da etkinlikler serisine dönüştürülebilmesi, onu tarımsal gelir getirici unsur yanında da kullanılmasını ve katma değerinin artırılmasını sağlayacaktır.

Tarımsal hasat, bazı ürünlerde yıla yayılabilir, birkaç sefer sürebilir ya da uzunca günler sürebilir. Etkinlik ise bir gün ya da ilgi ve etkinlik başarısına göre etkinlikler serisine dönülebilir.

Etkinliğin, tarlada kalmaması, kırsal yörenin daha büyük kesimlerini olumlu bir şekilde etkilemesi, birkaç güne yayılması istenen bir durumdur. Bunun gerçekleştirilmesinde tarımsal ürünün özellikli olması, kırsal kesimin etkinliği benimsemesi, etkinliğin diğer başarıları vb. nin önemi bulunacaktır.

6. TARIMSAL ÜRÜNLERİN HASATTA TURİZM YÖNÜYLE KULLANILABİLİR ÖZELLİKLERİ

Tarımsal ürünlerin gelişim dönemlerinde tarlada farklı (büyük küçüklü) manzaralar oluşturmakta ilgi çekici doğallıklar oluşturmaktadır. Yalnız, tarımsal ürünlere ilginin daha küçük kesimler yerine sadece tarımsal gelir getirici özelliğinin dışında da büyük kesimler tarafından ve bu kitabın konusu olarak da hasat dönemlerinde turizm için daha fazla ilgi görebilmeleri sağlanabilir. Türkiye’de Anadolu ve Avrupa’daki topraklarında üstelik medeniyetin doğduğu Mezopotamya’da yıllardır yetiştirilen tarım ürünlerinin ayrı ayrı hikayeleri ve çekici unsurları oluşmuştur.

Buğday

Buğdayın turizmde kullanımı, kırsal turizm ve gastronomi turizmi başta olmak üzere, tarıma dayalı turizm çeşitleriyle ilişkilendirilebilir. Çoğu bölgede ekilmesi turizmi lokasyon bakımından yaygınlaştırmaya büyük imkân sağlamaktadır. Türkiye’de buğdayın kültürel ve tarımsal mirasında derin konumu, özgün turizm destinasyon olanağını düşündürmektedir. Buğdayın Türkiye’deki zengin mutfak kültüründeki konumu çok faktörlü turizm deneyimini aralamaktadır. Özellikle Anadolu'nun farklı bölgelerinde buğdaydan elde edilen buğday türevlerinden elde edilen ekme, börek, gözleme, mantı gibi geleneksel yiyecekler, yerel mutfak turlarında turistlere sunulma olanağı destinasyonu zenginleştirmektedir. Hem yerli hem de yabancı turistlerin ilgisini çeken buğday türevlerinden yapılan yerel yemek atölyeleri, buğday hasat etkinliği, ekme etkinlikleri, köylerde buğday

tarla gezi ve fotoğraf çekimleri gibi lezzet deneyimleri ana motivasyon kaynaklarıdır. Buğdayın turizmde kullanılmasının diğer unsurları;

- Buğday Hasat Festivali
- Buğday Müzeleri,
- Etnografik Müzelerde Buğday Kültür anlatım sergileri,
- Arkeolojik buğday ve buğdayla ilgili kalıntı ve canlandırmalar,
- Butik Ürünler ve Organik Pazarlar, vb. sayılabilir.

Gen merkezinin Türkiye olduğu buğday ile bağlantılı turizm potansiyeli; ürünlerine olan ilgiyle artan turizmin eşsiz deneyimler oluşturmaktadır. Sürdürülebilir tarım ve organik üretimin artışı çiftlik turizme ilgiyi artırmaktadır. Türkiye’de buğdayın sembolleştiği tahıl hasatının; tarımsal ve kültürel mirasın bir parçası olarak turizmde önemli bir rol oynamakta ve gastronomi, kırsal turizm ve etnografik turizm gibi alanlarda hem yerel ekonomilere katkı sağlamakta hem de turistlere eşsiz deneyim olanakları oluşturmaktadır.

Ayçiçeği

Dünya uluslarının mit ve efsanelerinde ayçiçeğinin özel anlamı vardır. Bu anlamların içinde sadelik, hayranlık, güç ve sadakate öne çıkanlarıdır. Mesela Çin kültüründe ayçiçeği iyi şans ve kalıcı mutluluk anlamına geldiği için yeni iş ve girişimlerde hediye edilir. Mutluluk, dürüstlük, uzun ömür, iyimserlik, sadakat gibi birçok anlama gelen ayçiçeğin turizm unsuru olarak kullanımı çok çabuk kabullendirilecek bir olgu oluşturmaktadır. Bunun yanında ayçiçeği tarlalarının sunduğu görsel güzellik ve tarımsal faaliyetlerle kırsal ve tarım turizmi açısından

potansiyele sahiptir. Özellikle ayçiçeği tarlaları; yaz aylarında geniş ve canlı sarı alanlar oluşturarak turistler için görsel bir şölen sunmaktadır. Türkiye’de bu ihtiyaca karşılık verecek birçok lokasyon mevcuttur. Başta Trakya olmak üzere aşağıdaki lokasyonlar Türkiye’nin bu konseptte potansiyel ihtiva edenlerin önde gelenleridir;

- Trakya Bölgesi
- Konya
- Balıkesir
- Eskişehir
- Çanakkale
- Aksaray
- Mardin
- Adana
- Ordu

Ayçiçeği tarımı yapılan söz konusu bu lokasyonlar, kırsal turizm ve fotoğraf turizmi için büyük potansiyele sahiptir. Bilhassa ayçiçeği tarlaları, yaz döneminde görsel bir şölen sunarak ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Ayçiçeği tarlaları çevresinde düzenlenen festivaller, tarımsal deneyim turları ve gastronomi etkinlikleri, bu bölgelerin turizmde öne çıkmasına katkı sağlaması kaçınılmazdır.

Mısır, Çeltik ve Pamuk

Türkiye coğrafyasında ağırlıklı olarak üretimleri yapılan başlıca tarımsal ürünlerinden birkaç tanesi mısır, çeltik ve pamuktur. Bu ürünlerden pamuk doğrudan endüstriye pazarlanarak tekstil sektörüne

hammadde sağlamaktadır. Çeltik, pirince dönüşme sürecinde tarlada onca emekle yoğrulmaktadır. Mısır bitkisi hem hayvan yemi hem doğrudan insan tüketiminde kullanılmaktadır. Bu bitkiler, Türkiye’de bazı yörelerde yoğunlaşarak yıllardır en önemli geçim kaynakları olmuş, üretiminde de çok fazla su tüketilen bitkilerdir. Bu kadar üretim ve tüketimlerinin olması ve görsel güzellikleri üretim süreçlerinde yine hasatlarında yerinde görme isteği oluşturabilmektedir.

Çay ve Fındık

Çay ve fındık, Türkiye’nin Karadeniz bölgesinde zorlu koşullarda üretimi yapılan bitkilerdir. Türkiye’nin bu ürünlerde dünyanın önde gelen ülkelerindedir. Bu ürünlerin yetiştirildikleri yerlerde muazzam görsel güzellikler sunmaktadırlar. Tarlada verilen emeğin merak uyandırması, bu ürünlerin yetiştiriciliğinin Türkiye’de sadece Karadeniz coğrafyasında olması turizmde kullanım ve kullanım potansiyeli oluşturmaktadır. Nitekim hali hazırda turistleri çay ve fındık üretim sahalarına ve bu ürünlerin hasatına çekme gücüne sahip ürünlerin başında gelmektedir.

Zeytin

Zeytin ağacı, tarih boyunca barışın, kutsallığın, bereketin, bilgeliğin ve saflığın sembolü olagelmıştır. Zeytin ağacı ile ilgili efsaneler, tarihe, kutsal kitaplara ve efsanelerde de kendine yer bulmaktadır. Bunlardan; Gılgamış Destanı’ndan, üç büyük dinin ilahi dinin kitaplarına kadar birçok kaynakta bahsedilmektedir. Zeytin dalını tutan beyaz güvercin sembolü, tarih boyunca barışı ve yeniden doğumun temsilinde kullanılmıştır. Zeytin meyvesi ise, sofralık zeytin

ve zeytinyağı yapımında kullanılmasının dışında birçok farklı alanda fayda sağlaması ve Türkiye'nin neredeyse bütün Ege ve Akdeniz kıyılarında yetişebiliyor olması sebebiyle merak uyandıran bir tarımsal ürün olmuştur.

Nar, Asma ve Elma

Nar, asma ve elma tarihi kimlikleriyle insanlığın kolektif belleğinde kutsal sayılmış ve bereket getirdiklerine inanılmış meyvelerdir. İnsanlığın bilinen en eski meyveleri olmaları ve Türk kültüründe kutsal kabul edilmeleri onlara olan ilgilerini artırmaktadır. Nar, cennet meyvesi, asma bolluk, elma bereket sembolü olarak bilinmektedir. Bu meyveler hakkında efsaneler anlatılmaktadır. Örneğin; Anadolu'da birçok yörede düğünlerde nar parçalama töreni yapılmakta ve parçalanan nar tanelerini en çok yiyen genç kızın ilk önce evleneceğine inanılmaktadır. Bu gibi efsanelerle anılan meyveler Türkiye coğrafyasında merak uyandırıp yerinde görme isteği de oluşturmaktadır. Efsane ile bu ürünlerin hasat turizm potansiyelleri körüklemektedir.

Kiraz ve Vişne

Türkiye'de üretimi en çok yapılan ve en çok gelir getiren tarımsal ürünlerden birisi de kirazdır. Kiraz, iklimi ve diğer tarımsal altyapısının uygunluğu sebebiyle Türkiye'nin pek çok yöresinde yetiştirilebilen bir üründür. Vişne de tarımsal getirisi biraz daha az olmasına rağmen Türkiye'nin pek çok yerinde üretilmektedir. Kirazın, hasatı dahil halihazırda Türkiye'nin pek çok yerinde etkinliklerinin yapılan bir ürün

olduğu bilinmektedir. Festival, panayır vb. etkinlikle gerek iç gerek ise dış turistlere vişne sürekli faaliyet oluşmaktadır.

İncir ve Kayısı

Yetiştirildikleri yöreye özgü tarımsal ürünler, buldukları yer ve kendi özellikleri ile beraber yerinde görünme isteği oluşturabilir. İncir Aydın, Kayısı ise Malatya ile özdeşleşmiş, yetiştirildikleri illerin kalkınmasında ve kırsal kalkınmasında oldukça önemli roller üstlenmiş tarımsal ürünlerdir. Tarımsal hasat etkinliği bağlamında, yerinde görme isteği ve ilgisinin oluşturulmasında yer destinasyonu ile beraber turizm için oldukça fazla değere sahiptirler.

Ceviz, Badem ve Kestane

Ceviz, badem ve kestane gibi ürünlerin Türkiye’de üretimlerinin artmakta olması, dışsatım imkanlarının olması ve doğrudan insan gıdası dışında da değerlendirilebilme imkanlarının olması, bu ürünlerin üretim alanlarının artması ve kırsal kesimin üretme isteği için oldukça önemlidir. Son yıllarda bu ürünlere ilginin olmasının bir diğer etkisi, bu ürünlerin üretimlerinin karlılığı ile beraber üretim sahalarının artması ve ürün bilgisinin öğrenilmesi için halihazırdaki sahalarının yerinde görülme isteğini artırmasıdır. Bu ürünlere olan ilgi, kırsal kesimde üretiminin yapıldığı yerlerdeki turizmi de artırabilir.

Türkiye’nin tarihi ve coğrafyası hesaplandığında tarım ürünlerinin önemleri ve kırsalındaki efsaneleri kırsalda tarım ürünlerinin hasatına da ilgi oluşturabilir, yerinde görme isteği uyandırabilir. Ayva, armut, antepfıstığı gibi örneklerle çoğaltılabilir.

7. KIRSAL TURİZM UNSURU OLARAK TARIMSAL HASATIN KULLANILMASININ ÖNEMİ VE KATKILARI

Kırsal yerleşmelerin ve tarım alanlarının turizm unsuru olarak ziyaret edilmesi, hem turistler hem de kırsal kesimde yaşayan kesimler için çok çeşitli faydalar sunmaktadır. Bu bölümde, tarımsal ürünlerin hasatının kırsal turizm unsuru olarak kullanılmasının önemi ve kırsal kesime katkıları, kırsal kesim ve turistler için ayrı ayrı ele alınarak bazı başlıklarda açıklanmıştır.

7.1. Ekonomik Kalkınma

Kırsal kesimler için: Kırsal turizm gerek konaklama gerek yemek gerekse de yerel ürünlere para harcayan ziyaretçileri çekerek yöre halkına ek gelir elde imkanı sunmaktadır. Bilindiği gibi, kırsal kesimin en önemli sorunlarından biri faaliyetlerin tarım ve hayvancılıkla sınırlı olmasıdır. Bu bakımdan, hasat turizmi yerel ekonomilerin çeşitlendirilmesine ve iş fırsatları oluşmasına sahip olduğu kaynaklarla uygun ve uyumlu faaliyetlerle yardımcı olmaktadır.

Turistler için: Ziyaretçiler, yerel el sanatları ve çiftlikten taze yiyecekler gibi kentsel alanlarda bulmaları imkansız benzersiz ürün ve hizmetleri deneyimleyebilme imkânına ulaşmaktadırlar.

Kırsal kesim için üretimin zorluklarının yanı sıra tarımsal ürünlerin pazarlanabilmesi, üreticinin beklentisinin karşılanabilmesi, özellikle örgütlü yapının yeterince gelişmemiş olduğu bölgelerde ciddi bir problemdir. Etkinlikler; ekonomik dönüşüm ve canlanmaya,

pazarlamaya, yatırıma ve sezon dışı turizm gelirleri yaratmaya yardımcı olabilmektedir (Egresi ve Kara, 2014). Bu anlamda, Hasat etkinlikleri ile tarımsal ürünlerin tanıtılması, parlatılması, öneminin daha iyi anlaşılması ile üreticinin gelir beklentisi artırılabilir.

7.2. Kültürel Mirasın Korunması

Kırsal kesimler için: Yerel halkın geleneklerini sürdürme ve paylaşmasının gelir sağlayıcı bir işleve yönelmesi motive edici bir mahiyete dönüşmektedir. Geleneksel uygulamaların, el sanatlarının ve kültürel mirasın korunmasını bu yolla teşvik etmektedir.

Turistler için: Ziyaretçiler, geleneksel yaşam tarzları, gelenekler ve tarihi uygulamalar hakkında bilgi edinir ve seyahat deneyimlerini kültürel özgünlükle zenginleştirirler.

Kırsal kesimde yaşam alanları ekonomik ve sosyal açıdan sorunlar içermektedir. Kırsal turizm ile kırsaldan kentlilere aktarılan bilgi olduğu gibi, kentli kesimden de kırsal kesime bir kültürel alışveriş olmaktadır. Kırsal kesimde konaklama, yeme-içme vb. ekonomik faaliyetler gerçekleşirken turizm ile pek çok etkileşim gerçekleşirken (Kidney, 2001) kültürlerin tanıtılması desteklenmektedir.

7.3. Çevre Koruma

Kırsal kesimler için: Sürdürülebilir kırsal turizm genellikle koruma uygulamalarını ve çevre yönetimini teşvik ederek doğal manzaraları ve biyolojik çeşitliliği korumaya yardımcı olur.

Turistler için: Çevre dostu konaklama yerleri ve aktiviteler, doğal ortamların korunmasının keyfini çıkarma ve destekleme fırsatları sunar.

Çevresel sorunları arttığı ve çözümlerinin konuşulduğu günümüzde, tüketici çevre konusunda bilgisinin ve bilincinin artırılması ile çevre sorunlarına karşı başta çocukluk çağından itibaren farkındalığının geliştirilmesi; gençlik, olgunluk ve ileriki dönemlerinde de çevre olaylarına karşı sorumluluğunun hatırlatılarak güçlendirilmesi için kırsala ilgi oluşturulması önemli olabilir. Çevreye ve çevre sorunlarına karşı tarımsal hasatın, turizmde kullanılması bir ilgi oluşturma yöntemi olarak kullanılabilir.

7.4. Topluluk Bağlarını Güçlendirme

Kırsal kesimler için: Turizm faaliyetlerine katılım, yerel halkın hizmet sağlama ve çevrelerini koruma konusunda iş birliği yapmasıyla topluluk bağlarını güçlendirebilir. Maruz kaldıkları toplumlardan rant etme duygusu kentlilere karşı hoşgörü ve toleransı artırmaktadır.

Turistler için: Yerel sakinlerle etkileşim kurmak, anlamlı etkileşimlere ve kırsal yaşam hakkında daha derin bir anlayışa yol açabilir.

Kırsal kesimde, geçmişten geldiği bilinen ve güçlendirilmesi istenilen en önemli sorunlardan birisi de kırsal kesimin başta ekonomik faaliyetler olmak üzere örgütlenememesidir. Kırsal kesimin, bu örgütlenememe sorununa karşın, tarımsal hasattan bireylerin turizm

yönüyle de ekonomik beklentilerini karşılayabileceğini deneyimleyerek görmeleri sonrasında birleşme davranışları geliştirmelerini sağlayabilir. Böyle bir durumda, tarımsal hasatın kırsalda turizm faaliyetinden ortaya çıkabilecek ya da filizlenebilecek bu durum kırsal toplulukların diğer faaliyetlerinde de kırsal kesimin davranışlarını etkileyebilir.

7.5. Kentsel Aşırı Kalabalığın Azaltılması

Kırsal kesimler için: Ziyaretçileri kent merkezlerinden uzaklaştırarak kırsal turizm, sıkışık şehir alanlarındaki baskıyı hafifletebilir ve turizm faydalarının daha eşit bir şekilde dağıtılmasını sağlayabilir.

Turistler için: Ziyaretçiler, popüler kentsel destinasyonlara kıyasla daha rahat ve daha az kalabalık bir deneyim yaşayabilirler.

Kentlerin yoğun nüfusları ve yaşayanlarının uzaklaşma isteği, kentlerde görülemeyecek alternatifler barındırdığından dolayı kırsal alanları ilgi çekici yapabilmektedir. Kırsal alanlar, zaman zaman kentlerden gelen yoğun nüfusun zaman geçirebileceği konum ve destinasyonlar barındırmaktadır. Turistler için kentlerin karmaşasının bir süre unutulması, kırsal kesim için ekonomik getiri, her iki tarafta ise kültürel bir alışveriş sağlaması söz konusudur.

7.6. Yerel Altyapının Geliştirilmesi

Kırsal kesimler için: Turizm genellikle yollar, alt yapı ve kamu hizmetleri gibi yerel alanlarda iyileştirmelere yol açmaktadır.

Kırsal bölgelerdeki gelişmişlik sakinlere de fayda olarak kendini gösterir.

Turistler için: İyileştirilmiş altyapı, daha iyi erişim ve olanaklarla seyahat deneyimini geliştirir.

Kırsal yerleşmelerin eskiden beri gelen ve devam eden altyapı ve temel hizmetlere ilişkin zorlukları vardır. Bu kırılğanlıklar ilk başta olarak kamusal hizmetlerdeki yetersizliklerden kaynaklanmaktadır. Kırsalın nüfusunun az olması bazı hizmetlerin yapılabilirliklerini azaltmakta ve hizmetlerin yapılabilirlikleri azaldıkça nüfusun azalması da kaçınılmaz olmaktadır (Altıntaş ve Hovardaoğlu, 2023). Kırsal turizm faaliyetleri ile kırsal alanların turistler tarafından ilgi görmesi, kırsal altyapı yatırımlarına ihtiyaç duyulmasını ve bunun baskısı ile kırsalda altyapı yatırımlarının güçlendirilmesini sağlayabilir.

7.7. Eğitim Fırsatları

Kırsal kesimler için: Turizm hem yerel halk hem de ziyaretçiler için faydalı olan yerel gelenekler, tarım ve sürdürülebilir uygulamalar hakkında eğitim programlarını teşvik edebilir.

Turistler için: Çiftlik turları ve el sanatları atölyeleri gibi eğitim deneyimleri, kırsal yaşam hakkında değerli öğrenme fırsatları sunar.

Günümüzde tarım ve gıda ürünlerinin işlevi ile ilgili pek çok yanlış bilgi dolaşmakta, bu durum tüketicilerin kafasını karıştırmaktadır. Tüketicilerin tarımsal ürünler ile ilgili yerinde ve doğru bilgi edinmeleri ile beslenme bilgisinin gelişmesi, güvenilir

gıdanın öneminin anlaşılması, sorumlu ve etik bir tüketim anlayışı geliştirmelerine katkı sağlayabilir.

7.8. Sürdürülebilir Uygulamaların Teşviki

Kırsal kesimler için: Kırsal turizm, sürdürülebilir arazi kullanımını ve kaynak yönetimini teşvik ederek çevreye ve yerel tarıma fayda sağlayan uygulamaları teşvik eder.

Turistler için: Ziyaretçiler genellikle sürdürülebilir uygulamalarla karşılaşır ve bunları destekler; bu da onları kendi yaşamlarında benzer uygulamaları benimsemeye teşvik edebilir.

Sürdürülebilirlik, özellikle son on yıllardır daha fazla söz edilen bir durum olmakta ve gelecekte düşünülmesi gereken en önemli konularından birisi olarak hesaplanmaktadır. Kırsal alanlarda, gelecek nesillere aktarılması gereken kaynakların ve değerlerin, turizm ile turistlere gösterilmesi, tanıtılması ve sürdürülebilirlik bağlamında doğru kullanımlarının açıklanması mümkündür. Kırsal turizmin bu etkileşiminde sürdürülebilirlik için fayda turistler tarafından görülmüş, çoğunluk yerinde desteklenmiş olmakta ve sürdürülebilirlik anlayışının kentlere taşınabilmesi olasılığı oluşmaktadır.

7.9. Artan Farkındalık, Empati ve Takdir

Kırsal kesimler için: Turizm, kırsal yaşamın benzersiz yönleri ve kültürel ve doğal mirasa katkıları konusunda farkındalık yaratır.

Turistler için: Ziyaretçiler, günlük ortamlarından önemli ölçüde farklı olabilen kırsal ortamların sadeliği ve güzelliği konusunda

daha fazla takdir kazanır. Tarım ürünlerin işleme zorluklarını yerinde görme ve deneyimleme olanağına sahip olmaktadırlar.

Tüketicilerin kırsaldan uzaklaşması, kırsal faaliyetleri unutma, anlayamama ya da değerini bilememe sorunu oluşturmaktadır. Hasat turizmi, bir çeşit çekicilik fonksiyonuyla kırsal faaliyetlere ilgi oluşturup bu unutulmuşluğun getirdiği sorunları azaltabilir. Tarımsal ürünlere gerçekleştirilen turizm faaliyetleri ile; tarımsal ürün talebi de artmakta, bundan gıda arzı olumlu etkilenmektedir. Yine istihdam, gelirlerin çeşitlenmesi, yaşam kalitesi, kırsal göç ve kamu gelirleri olumlu yönde etkilenmektedir (Kiper vd., 2011).

Kısaca, Tarım ürünlerinin yetiştirildiği alanlar kırsal kesimde, genelde bölgesel kalkınma farklılıklarının en çok hissedildiği alanlardır. Ekonomik ve sosyal faydanın sonuçlarının en kısa zamanda görülmesi gerekmektedir. Bazı yerler için etkinliklere ev sahibi olmak, turizm geliştirme vizyonudur. Bu yöntemle turistleri bölgeye çekmek, turizm ile ilgili iş kolları oluşturmakta ve faydasını bütün yöreye yaymaktadır (Çukur ve Kızılaslan, 2018). Yerelde faaliyetin sonuçlarının hemen ve yüksek bir katma değerle alınması bakımından yerel idareler tarafından da benimsenmekte ve teşvik edilmelidir.

Bunun yanında tarımsal ürünlerin bir kutlama havasında hasatını sağlamaktadır. Kutlamalar, insan yaşamının başlangıcından itibaren halkın farklı nedenler bularak başta eğlenmek ve dinlenmek ihtiyacı için üretilen gelenekselleşmiş uygulamalardır (Göde ve Yiğit, 2017). Tarımsal hasatın çeşitli etkinliklerle öne çıkarılması üretici, tüketici ve kırsal alanlar için pek çok alt başlıklarda katkı sağlayacaktır.

8. TARIMSAL HASAT ETKİNLİĞİNİN TARAFLARI VE ETKİNLİĞİN TARAFLARA KATKILARI

Tarımsal hasat etkinliği söz konusu olduğunda, kırsal kesimde yerel yönetimler, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum, yerel yararlanıcılar, kırsal kesimde yaşayan insanlar, etkinliğin kırsal kesim dışından yararlanıcıları ve katılımcıları ile etkinlik süresince kırsal kesimi turizm amacıyla ziyaret eden kişiler etkinliğin tarafları olarak bir çırpıda sayılabilmektedir. Kitabın bu bölümünde, tarımsal hasat etkinliğinin tarafları ve etkinliğin tarafları katkıları kısaca açıklanmaya çalışılmıştır.

8.1. Yerel Yönetimler

Etkinliklerde bunlardan arasında kırsal kesimde ve tarımsal alanlarda olanlar da dahil yerel yönetimlerin öncü oldukları bilinmektedir. Yöre insanına ulaşabilmek, duyuruların yapılması ve etkinliğin bütçesinin denkleştirilebilmesi hesaplandığında yerelde belediyeler halihazırda zaten etkinliğin geliştiricisi olması beklenir. Yerel yönetimler, belediye mevzuatındaki hükümlere göre görev ve sorumluluk alanlarında tasarladıkları etkinlikler için izin alır, plan ve programları kontrol eder ve etkinlik sürecinin yönetilmesini sağlar. Yörenin, adının iyi bir şekilde duyurulması, ürünün bilinirliğinin artırılması, yörede geçmişten gelen birikim, yerel idarecilerin yörenin gelişmişliğini daha yukarı taşımak istemeleri etkinliklerin yapılabilirliğini artırır. Etkinlikten yörede fayda sağlanması ve yöre insanının bunun etkilerini anlayabilmesi, yerel idareciler için başarı kabul edilecektir. Tarımsal hasat etkinliği söz konusu olduğunda ilçede belediyeler tarlada muhtarlık, katılımcı ve ziyaretçilerin organize

edilmesinde, paydaşların koordinasyonunda çoğunlukla merkezde bir rol oynamaktadır.

8.2. Merkezi Yönetimin Taşradaki Kurum ve Kuruluşları ile Bağlı Kuruluşlar

Etkinliklerde, merkezi yönetimin taşra kuruluşları ve bağlı kuruluşları etkinlik süreçlerinde teknik bilginin üstlenilmesine ve katılımcı tarafta örgütlenmeyi sağlayabilir. Tarımsal hasat etkinliği hesaplandığında, tarım, turizm ve kültür konularında devlet kurum ve kuruluşlarının üretici-çiftçilere ulaşabilmeleri ve etkinlik süresince teknik destekleri sağlayabilmeleri diğerlerine göre daha kolaydır. Tarımsal hasat etkinliğinde taşrada merkezi yönetime bağlı kurum ve kuruluşlardan etkinlik için merkezden önceden izin almaları, etkinlikte görevlendirilebilmeleri ve etkinlikte kolaylaştırıcı olmaları beklenir. Tarımsal hasat etkinliğinin, teknik bilgi konusunda uzmanlık alanlarına katkı sağlayacağı ve etkinlik sonraları tarımsal yayım hizmetleri için olumlu sonuçlar verebileceği ihmal edilmemelidir. Taşra teşkilatları ve bağlı kuruluşların, yerelde kırsal kesimde daha sık görülmeleri, kırsal kesime daha fazla ve yerinde bilgi verebilmeleri halihazırda istenen bir durumdur.

8.3. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplumun kuruluşları (STK)'nın güçlendirilmesi ve katılımcı hale getirilmesi istenen bir durumdur. STK'lar oda, dernek ve vakıflar gibi devlet ve piyasa haricindeki kesimleri ifade etmektedir. Tarımsal hasat etkinliği hesaplandığında tarım, turizm ve kültür alanlarında faaliyetleri olan tarımsal amaçlı kooperatifler ve birlikler,

Ziraat Odaları, tarımsal üretici dernekleri, turizm ve kültür dernekleri vb. etkinlikte katılımcı ve ziyaretçi olabilecek kesimlere ulaşmaları belki de en kolay gruplardır. Etkinliğin tasarlanmasından sonlandırılmasına kadar duyuru, bilgilendirme, eğitim vb. konularda katılımcıların bilinçlendirilmelerinde ve koordine edilmelerinde, bunun yanında etkinliğin faydalarının kırsal kesimde anlaşılmasında STK'ların oldukça önemli bir sorumluluk ve görevleri olmalıdır. Kırsal kesimde, daha çok çıktıkları alınmamış ilk defa gerçekleştirilecek organizasyonlarda STK'ların ve yöredeki kanaat önderlerinin görüşlerinin alınması ve etkinliğe dahil edilmeleri aranmalıdır. Bunun bir diğer olumlu sonucu, etkinliğin yörede yayılması, başarının paylaşılması ve sürdürülebilirliği için kolaylaştırıcı olmasıdır.

8.4. Yerelde ve Ulusalda Profesyonel Katılımcılar

Etkinliğin yerelde ve ulusal seviyede diğer katılımcıları, etkinlik sırasında ve sonrasında, ekonomik ve diğer fayda bekleyen özel işletmeler ve şahıslardır. Tarımsal hasat etkinliği hesaplandığında, etkinliğin sadece tarladan sınırlı görülemeyeceği konaklama, yemek-içime, ulaşım, güvenlik, etkinlik yönetimi, katılımcı yönetimi vb. konularda firmaların etkinlikten doğrudan ve dolaylı faydalanması söz konusudur. Bu amaçla, etkinliğin sponsorluğunda otel, restaurant, ulaştırma, tarım, turizm vb. alanlarda firmaların sponsorluğu ya da diğer katkıları söz konusu olabilir. Böyle bir paylaşım, işletmelerin ve şahısların etkinlik boyunca kendilerini tanıtmalarını ve sonrasında cezbedici yönlerini koruyabilirlerse yörenin turistik açıdan ilgi çekiciliğinin devam etmesini sağlayabilir. Genelde etkinliğin geniş

kesimlerden ilgi görmesi ve getirisinin artması, profesyonel katılımı ve yörenin yüksek gelirli kesimlerinin etkinliğe destek vermesini artırdığı bilinmektedir. Yerelde profesyonel katılımın yanında, ulusal düzeyde etkinliğin ilgi oluşturabileceğini ve bundan faydalanabileceklerini öngören katılımcılar olabilir.

8.5. Etkinlikten Yerelde Etkilenenler (Yerel Halk)

Etkinliğin oluşturabileceği dışsallık, yerelde ziyaretçi olması beklenen ya da etkinlikten dolayı olarak etkilenen yerel halkı olumlu etkilemelidir. Temelde, etkinlik önceleri etki değerlendirmesi yapılması ve yerelde olağan hayatın akışının olumsuz etkilenmesi sağlanması beklenir. Etkinliğin başarısında, yörede etkinliği organize eden, katılan ve ziyaret edenlerin yanında etkinlikten etkilenen kesimlerinde bu süreçte memnun olmalarının sağlanması da aranmalıdır. Yerel halkın, ziyaretçilere karşı olumlu tutumları etkinliğin organizasyon başarısını olumlu olarak yükseltecektir. Bunun yanında, etkinliğin sadece alanda sınırlı tutmak yerine ziyaretçilerin yörede zaman geçirmeleri, tanımaları ve etkinliğin diğer ekonomik, sosyal ve kültürel amaçlarını da yerine getirmeleri başarı unsurudur. Bu anlamda, yerel halkın etkinlik öncesinde etkinlik amaçları ve etkinliğin yöreye katkısı hakkında bilgi sahibi olması beklenir. Bu anlamda, yerel yönetimler, STK'lar ve katılımcılar bilgilendirme ve duyurularla öncülük edebilirler.

8.6. Etkinlikten Faydalanan Kırsal Kesim

Etkinlik planlanırken, yöreye ekonomik, sosyal ve diğer yönlerden tamamına katkı sağlaması, varsa olumsuzluklar giderilmesi

hesaplanır. Tarımsal hasat etkinliğinden söz edildiğinde, temelde tarımsal üreticinin ürünü yerinde tanıtılır, gelecek için merak oluşturulur, etkinlik sırası veya sonrasında ekonomik gelir sağlanır. Bunun yanında, tarımsal ürünün aracı, komisyoncu, pazarlamacı, satıcı vb. için de katma değer beklentisi oluşturulur. Uzun vadede, yörede ve ulusda tarımsal ürünün ekonomik getirisinin artması ve üreticinin beklentisinin karşılanması beklenir. Etkinliğin diğer yararlanıcıları kırsaldaki / yöredeki otel, restaurant, ulaşım vb. hizmetler sunan kesimdir. Tarımsal hasat etkinliği söz konusu olduğunda kırsalda etkinlikten doğrudan yararlanan kesimin bu sayılanlar olduğu, bunlardaki olumlu etkilerin sonraları yöreye yayılacağı hesaplanabilir.

8.7. Etkinliğin Ziyaret Amacı (Turistler)

Etkinliklerin mesaj verme ve toplumu yönlendirebilme gibi diğer amaçlarının yerine getirilmesinin ölçülebilmesinin en önemli göstergesi ziyaretçilerin en azından etkinlikte bulunmalarıdır. Etkinlikler kültür, sanat, yiyecek-içecek, spor, iş ve diğer temalarında gerçekleştirilebilir (Giritlioğlu vd., 2015). Ziyaretçiler, etkinlik amacını önceden bilirler ve en azından etkinlik amacını önemsedikleri söylenebilir. Tarımsal hasat amaçlı bir etkinlik özelinde, tarlaya ve kırsal kesime kadar gelmiş ziyaretçilerin / turistlerin en azından etkinliğin vermek istediği mesajları anlayabilmeleri beklenir. Tarımsal hasat etkinliği ile, ziyaretçiler / turistler tarımsal ürünün görsel güzelliğini yerinde (tarla, bağ, bahçe vb.) görür, verilen emeği görebilir, etkinlik süresince sunulan bilgilendirmelerden istifade edebilir, böylece etkinliğin konusu hususunda bilinçlenerek sorumlu ve etik duygular geliştirebilecekleri

söylenabilir. Böylece tarımsal hasat etkinliği üzerinden coğrafyayı tanıma, kırsal kesimi tanıma, tarım ve gıda ürünün önemini anlayabilme mesajları ziyaretçilere sağlanabilir.

8.8. Etkinliğin Gerçekleştirilmesinde Yardımcı Hizmetler

Etkinliğin, başarısı ve etkili gerçekleştirilebilmesinde ulaşım, güvenlik, sağlık, haberleşme vb. yardımcı hizmetlerin karşılanması için ortamın da hazırlanmış olması gerekmektedir. Bunun sağlanmasında, sorumlu ve görevli kurum ve kuruluşlarla yazışmalar önceden sağlanmalı ve görevlilerin yerlerinde olmaları kontrol edilmelidir. Etkinliklerin çok başarılı bilgilendirmeleri ve teknik açıdan iyi geçmesi bile yardımcı hizmetlerin karşılanamadığında eksik kalmaktadır.

8.9. Diğer

Yükseköğrenim kurumları; üniversiteler, fiziki imkanları ve akademik personelin teknik bilgisi ile etkinliklere kolaylıklar sağlayabilir. Yine yerel ve ulusal basın ile sosyal medya etkinliğin duyurulmasında faydalı olmaktadır. Bütün bu durumlarda tarafların etkinliğe katkıları yanında kendilerinin de deneyim kazanmaları söz konusudur.

Tarımsal hasat etkinliği söz konusu olduğunda, etkinliğin başarılı olarak gerçekleşmesine katkıda bulunabilecek etkinlik organizatörleri; paydaşları, katılımcılar ve ziyaretçilerin amaçlarına ve hedeflerine ulaşmasında görevli, gönüllü, etkileyen ve etkilenen kimseler irili ufaklı doğrudan veya dolaylı olarak etkinliğin taraflarıdır.

9. TARIMSAL ÜRÜN HASATININ TURİZM UNSURU OLARAK PLANLAMASININ AŞAMALARI, SÜRECİN YÖNETİLMESİ VE ETKİNLİĞİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Tarımsal ürün hasatının birçok yörede ilgi çekebilir olması ya da daha fazla sayıda tarımsal ürünlerin bir şekilde turistler tarafından çekici görünmesi, hasat etkinliğinin strateji ve planlamasının yeterince iyi yapılması ile mümkün olabilir. Temelde tarımsal ürünlerin hasat zamanlarında, üretildikleri tarımsal alanlarda güzel bir peyzaj oluşturmaları ile görsel bir güzellikleri vardır. Bunun yanında, kırsalda tarımsal ürünlerin toplanmasında, taşınmasında ve nakliyesinde gösterilen özveri ve ortaya koyulan emek, yakından gözle görülmek istenmektedir. Hasattaki bu özveri ve emeğin turistlerde, tarımsal ürünlerin tüketime karşı sorumluluk; tarımsal üreticilere ve kırsal kesime karşı etik duygular; doğaya ve çevreye karşı gelişen bazı manevi olarak duygular ve düşünceler oluşmasını sağlayabilmektedir. Hasatın turizmde kullanılmasının, amaçları ve hedefleri de tam olarak faydalanıcılarda bu gibi maddi ve manevi çıktıları sağlayabilmektir. Hasat turizminin toplumsal hedeflerinde kırsal kesimin, tüketicinin ve ülke menfaatlerinin gelişmesi ile toplamda ekonomik, sosyal ve kültürel faydanın dağıtılması yer almaktadır. Bunun için, hasat etkinliğinin vermeye çalıştığı bilgi, kırsalda ekonomik fayda, sürdürülebilir kalkınma, kırsal kalkınma, tüketicinin etik ve sorumluluğunun geliştirilmesi mesajları vb. gibi etkinlik sürecinin iyi planlanıp yönetilmesi ile sağlanmalıdır. Hasat turizminin, tam olarak nasıl planlanması ve yönetilmesi gerektiği değişebilir ancak kitabın bu

bölümünde fikir vermesi için taslak şeklinde bir yol haritası ortaya konulmaya çalışılmış, tarımsal hasat etkinliği için bir süreç yönetimi planı paylaşılmıştır.

9.1. Etkinlik Fikrinin Ortaya Çıkması

Tarımsal hasat etkinliği fikrinin ortaya çıkması, bir yörenin tarımsal ürünün hasat sürecindeki görselinin ilgi çekici olabileceğinin öngörebilmesi başlamakta ve bunun turizm amacıyla kullanılabilirliği konusunda iş birliklerinin geliştirilip süreçlerin yönetiminde kararlılıkların gösterilebileceğine güven duyulması ile eyleme dönüştürülebilmesi mümkün olmaktadır. Tarımsal hasat etkinliği için de diğer etkinlik fikirleri gibi öncü birilerinin olması beklenmektedir. Söz edilen öncü kişi ya da kişilerin, yörede yaşayan kişilerden olması genelde beklense de kırsal yörenin cazibesini fark etmiş, bunun bir değerlendirilebileceğini savunan kimseler de fikir aşamasından itibaren hasat etkinliğinin içerisinde yer alıp katkı sağlayabilmektedir. Etkinlik fikri de bir girişim özelliği göstermekte ve girişimci özelliğe sahip insanlardan umulabilecek bir davranış olarak düşünülebilir. Hasat etkinliği konusunda anılan girişimci kişi, tarım, turizm ve organizasyon konusunda bir bilgi sahibi olarak tarım ürününün değerlendirilebileceğini öngörmüştür. Bu bakımdan, ilk andan itibaren kırsal kesime fikren katkısı vardır. Girişimcilik ya da etkinlik fikirlerinde, fikirlerin çoğunlukla uygulamaya geçirilemediği bilinmektedir. Bunun sebepleri, fikre duyulan inancın eksik olması, fikre desteğin yeterince verilmemesi, fikrin sahibinin kararlılık göstermemesi vb. gibi sıralanabilir. Bu bakımdan, diğer girişimcilik

fikirlerindeki gibi hasat etkinliği fikrinin de durulması, fikri icraata dönüştürebilecek kimselere ulaşılabilmesi önemlidir. Hayata geçirilebilmiş fikirlerin ise, çoğunlukla yetki sahibi kimselerin kararlılığı ile sağlanmış olması da bir gerçektir. Hasat etkinliği söz konusu olduğunda, yörenin tarım ürününü bilen, hasatla ilgili diğer yerlerde başarılı etkinlikleri takip edebilen, girişimi uygulamaya koyabilecek kararlılıkta olan kimselerden fikir üretmeleri beklenir.

9.2. Görüşlerin Alınması

Etkinlik fikir ve girişimlerinde çoğu kez en baştan yetersiz bilgi ile harekete geçme, zamanında gerçekleştirilmeyen fikir alışverişleri ve iş birliği imkanları mümkün iken yararlanılamayan durumlar etkinliğin fikir aşamasından öteye geçirilememesine neden olabilmektedir. Etkinlik girişiminin daha fikir aşamalarında, sınırlılıklar ve olanakların belirlenebilmesi için yerelde yönetimlerin tarımsal hasat etkinliği özelinde düşünöldüğünde yöredeki tarım ve turizm kurum ve kuruluşlarının, kooperatif, birlik, oda, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları vb. ile tarım ve turizm hesaplandığında iş profesyonellerinin hesaplanması gerekmektedir. Etkinliğin ileriki aşamalarında karşılaşılabilecek risk ve belirsizliklere karşı tutumların geliştirilebilmesi ve ileride çoğulcu katılımcı bir etkinliğin uygulanabilmesi hazırlık aşamalarında konu ile ilgili unsurların geniş bir fikir birliğine erişebilmelere başarılı bir etkinlik için dikkate alınmalıdır. Tarımsal hasat etkinliği etrafında ele alındığında, fikir aşamasında olan girişim için yapılabilirlik tartılmalıdır. Fikir aşamasının uzun sürmesi, katılımcıların ilgi göstermesi, görüşmelerin

yapılması her zaman kötü bir durum değil aksine etkinlik sürecin dikkate alınıp yörede fikrin yayıldığını da gösterilebilir.

9.3. Etkinlik Girişiminin Oluşması

Çoğu kez yıllarca düşünülen farklı girişimciler tarafından kalkışılan ancak hayata geçirilmeden daha fikir aşamasında yok olan girişimlerden söz edilebilir. Etkinlik fikrinin, bir fikirden öte farklı yerlerden destek görmesi onu bir girişime yönlendirebilir. Girişim çabalarının ise, çoğunlukla bir önder kişi ya da kurum tarafından gerçekleşmesi mümkündür. Bu girişimcinin yeterli ve yetkin olması, etkinlik girişiminin yapılabilirliğini artırmaktadır. Tarımsal hasat etkinliği hesap edildiğinde daha girişim aşamasında kabul görmesi için üzerinde uzlaşılmasa bile önceki hasat etkinlikleri örneklerinden görülebileceği üzere etkinliğe konu tarımsal ürünün ait aşağıdaki gibi bazı kriterlerin bir veya birkaçının bir arada olması aranabilmektedir. Bunlar;

- Tarımsal ürünün yörede kendisine has özellikleri,
- Tarımsal ürünün yörede çokça üretiminin yapıyor olması,
- Tarımsal ürünün kendine ait çekiciliği ve görseli,
- Tarımsal ürünün yörede geçmişten gelen varlığı,
- Tarımsal ürünün coğrafi işaret, yerel ürün vb. daha öncesinde tanınıyor olması,
- Yörenin turizm için güncel duruma uygunluğu,
- Yörenin diğer turizm imkanlarını artıracak olması, vb.

Tarımsal ürünün hasat turizminde kullanılması için başlangıçta bir genel kabul görmüş kurallardan söz edilmemektedir. Ancak tarımsal ürüne ve yöreye ait yukarıda sayılan birkaç durumun varlığı, hasat turizmi için etkinlik girişiminin başlangıçta ihtiyaç duyabileceği inanılabilirliğini ve ilerideki başarısını etkileyebilir. Tarımsal ürünlerin yöreyle bağlantısının olması ve coğrafi işarete sahip olması az gelişmiş ya da kırsal alanların yerel kalkınmasını artırma, bir bölgenin turizm potansiyelini geliştirme, bölgesel göçü engelleyebilme potansiyeline sahip olma ve gelişmiş turizm destinasyonlarının potansiyellerini arttırma bağlamında kilit bir rol oynayabileceği düşünülmektedir (Yağmur ve Kardeş, 2023; Yağmur vd., 2023).

9.4. Yerelde Olası Ortaklardan Fikir Alınması

Etkinliğin başarısında, daha girişim aşamasında yerelde düşünce ve görüşlerin toplanması ile katılımcılığın sağlanması önemlidir. Bu durumda, girişim duyurulur, ortaklık yapılabilecek paydaşlar belirlenebilir, ortak sorumluluklar ve görevlerin anlaşılması sağlanabilir, fikir destek bulup motivasyon artabilir vb. güncel duruma ve gelecekte etkinlik sürecine faydası olabilecek durumlar ortaya çıkabilir. Bunun yanında, yerelde bir etkinlik hesaplandığında yerel yönetimler kaymakam, belediye ve muhtarlar; tarım ile ilgili bir etkinlik için tarım kurum ve kuruluşları; turizm ile ilgili kurum - kuruluşlar ve yerel toplum önderlerinin bağımsız ve ayrı girişim geliştirmeleri yerine daha güçlü bir girişimin desteklenmesinden söz edilebilir. Etkinliğin başarılı olabilmesi bağlamında yerelde belediyelerin daha geniş kesimlere ulaşabildikleri hesaplanarak etkinlik girişimine ilk

aşamalarından itibaren destek vermelerinin önemli olduğu unutulmamalıdır. Etkinlik girişiminde ve sürecinde, bir kurum ya da kuruluşun önderlik yapması kabul edilebilir bir ilerlemedir.

9.5. Etkinliğin Faydalarının Açıklanması

Hasat etkinliği düşünüldüğünde, sürecin kırsal yerleşimdeki büyük bir çoğunluğa, katılımcılarına ve ziyaretçileri fayda sağlayacağı bilinmektedir. Ancak sağlanması muhtemel faydanın neler olduğu, nasıl bir etki oluşturacağı, yararlanıcıları, yöreye katkısı, yörenin kalkınmasına katkısı, kurum ve kuruluşları ile profesyonellerine faydası gibi etkinlikte yer alması ve etkilenmesi muhtemel kesimlerin ve etki oranlarının belirlenmesi gerekmektedir. Etkinliğin faydalarının açıklanması, önceki aşamalarda görünmeyen belki sürecinde dahi fark edilemeyecek olumlu sonuçları desteklerken olumsuz çıktılarını için ise önlem alınmasını sağlayabilir. Örneğin; olumlu bir çıktıda bundan etkilenen kesimin katılım iştahı artabilir. Ya da olumsuz bir duruma turistik amaçlı katılımcıların yöreye taşıyacakları kirlilik ve çöpler hesaplandığında bunun için önlem alınması kolaylaşabilir. Etkinliğin faydalarının önceden yazılı olması, kırsal kesimde yaşayanlardan sürecin kabul görmesini ve daha aktif bir katılımı sağlayabilir. Temelde etkinlik için ikna süreçlerinin başarısı doğru ve yerinde bir anlatım ve faydaların gösterilmesi ile mümkündür.

9.6. Etkinliğin Paydaşlarının Belirlenmesi

Etkinliğin, yöreye ve katılımcılarına faydası belirlendikten sonra etkinliğe etkin ve gönüllü katılım aranmaktadır. Hasat etkinliği özelinde, yerel yönetimler, konu ile ilgisi olan tarım ve turizm kurum,

kuruluş ve diğ er özel girişimler ile tarım ve turizm kesiminin başta önderleri ve geniş bir kesiminin katılması beklenmektedir. Etkinliğin başarısında, turizm özeline turisttin görmek istedikleri ve etkinliğin özeline verilmesi gereken mesajların tam olarak yerine getirilmesi sağlanmalıdır. Bunun gerçekleşmesi için, etkinlik sahiplerinin belirlenmesi, görevlerinin tasarlanması gerekir. Tarımsal hasat etkinliği için, özel olarak ifti örgütlerinin ve kanaat önderlerinin görüşlerinin alınarak etkinliğe katılmalarının sağlanması, dışarıya ve yeniliklere daha kapalı oldukları bilinen tarımsal üreticilerin etkinliği düşünmelerine, etkinliğin kendileri için faydasını  ğrenebilmelerine, etkinlik sürecinde kendilerinin yapabileceklerini  ğrenebilmelerine imkân sağlayacaktır. Bunun için, hasat etkinliğinde de girişimin asıl hedef kitlesi olan kırsal kesimde tarımsal üreticilerin hasat turizminin getirilerini ve hasat etkinliğinin katkısını anlayıp etkin katılımları gerekmektedir.

9.7. İş birliği İmkanlarının Araştırılması

Etkinliğe katılımcılığın artırılması için yerelde ve ulusalda iş birliği yapılabilen kişi, kurum ve kuruluşların araştırılması, katılımcılığın ve etkinliğin başarılı yönetilmesinde dikkate alınmalıdır. İş birlikleri yerelde bir düzende sağlanmışken bir yandan da ulusal düzeyde daha geniş çaplı araştırmaların, sponsor bulabilme, maddi destek sağlayabilme, proje desteği sağlama, bilgi ve tecrübe aktarımı kazanabilme, geniş kesimlere erişimin katılımı artırma vb. imkanları denenebilir. Daha geniş kapsamlı iş birliklerinin, yerelde paydaş ilişkilerini geliştirebileceği de düşünülmektedir.

9.8. Müzakerelerin Gerçekleştirilmesi

Etkinliğin paydaşları arasında, katılımcılar ve etkilenen kesimler ile etkinliğin başarısını artırmak için gerçekleştirilecek görüşmeler yapılmalıdır. Bu görüşmelerde, yaklaşık bütçelerin belirlenmesi, paydaş ve katılımcıların yükümlülük ve görevlerinin belirlenmesi, iş birliklerinin kesinleştirilmesi ve etkinlikle diğer bütün gelişmeler yazılı ve sözlü olarak karara bağlanmalıdır. Bu müzakerelerin özellikle ilk kez gerçekleştirilecek etkinlikler için başlarda uzun sürmesi beklenir. Tarımsal hasat etkinliği gibi, geniş alanlarda üretilen ürünlerde tanıtım ve gelir amacıyla yapılacak böyle bir sürecin etkileneni oldukça fazla hesaplanmalıdır.

9.9. Etkinliğin Yerel Faydalanıcılara Açıklanması

Etkinliğin asıl sahibi, yerel kesim ve tarımsal hasat etkinliği düşünüldüğünde kırsalda yaşayan tarımsal üreticilerdir. Tarımsal üreticilerin ve kırsal alanda geçen etkinliğin, yerel insanlara aktarılması öncesinde önceki süreçlerde çalışmaların gerçekleştirilmiş olması daha mantıklı görülmektedir. Sonuçta, tarımsal üretici hasatın turist çekici bir hal ile etkinliğe çevrilmesi gibi kendisine yeni bir girişim ile karşılaştığında buna mesafeli olabilir. Bu girişimin, tarımsal üretici kesimi tarafından ve kırsalda yerel insanlar tarafından kabul görmesi için baştaki fikrin düşüncenin geliştirilmiş bir girişimin ilerleyebilmiş olması gereklidir. Hazırlığı olmayan bir fikrin, tarım ve kırsal kesimde destek görmesi güçtür. Bunun içindir ki, hasat etkinliğinde de yerel kesimlere girişimin açıklanmasından öncesinde kurum, kuruluş, tarım ve turizm profesyonelleri, sivil toplum ve kanaat önderlerinin

görüşlerinin alınması önerilmiştir. Bu aşamadan sonra tarımsal üreticilere hasat etkinliği girişimi kendilerine ve yöreye faydası ile beraber açıklanmalıdır. Etkinliğin faydalarının iyice anlaşılması ve kendilerinin yapabileceklerinin gösterilmesi için sonraları da eğitim, bilgilendirme ve bilinçlendirmelere devam edilmelidir.

9.10. Etkinlik Yeri, Zamanı ve Süresinin Belirlenmesi

Etkinlikler için en önemli hususlardan ve planlanması en zor konulardan bazıları etkinlik yeri, zamanı ve gerçekleştirilecek süredir. Tarımsal hasat etkinliği özelinde, etkinliğe katılması beklenen kişi sayısı etkinliğin gerçekleştirileceği yeri etkilemektedir. Etkinliğe ziyaretçilerin giriş ve çıkışları, etkinlik sırasında güvenliğin sağlanabilmesi, ilkyardım hizmetleri ve diğer sağlık hizmetlerinin karşılanması, ziyaretçilerin karşılanması, kalma ve konaklama sürelerinin saptanması, anlaşma ve anlaşmazlıklar, etkinlik sırasında yapılacak organizasyonların sıralaması etkinlik yerini, etkinlik zamanını ve etkinlik süresini etkilemektedir. Bütün bunlara karşı risk, belirsizlik ve tedbirlerin önceden belirlenmesi, yazılı hale getirilmesi ve müdahale edilmesi gerekmektedir. Etkinlik yeri, hasat turizmi için hasat zamanı gelmiş tarımsal ürünün tarlada görülmesi olarak yeterli büyüklükte hesaplanır. Etkinlik zamanı, öncelikle tarımsal amacı geride bırakmayacak şekilde üreticiyi engellemeyen zaman aralığında planlanır. Etkinlik süresi, daha çok emek süresi ile beraber hesap edilmesi alışkanlığı ile beraber gün ortası ve gün ağarması olarak genellikle planlanmaktadır.

9.11. Etkinlik Takvimi ve Programının Oluşturulması

Etkinlik takvimi ve programı, bütün itirazlar alındıktan, itirazlar karşılıandıktan sonra tarafların müsaitlik durumları ve etkinliğin başarısı dikkate alındıktan sonra oluşturulmalıdır. Kesinleşmemiş bu etkinlik takvimi ve programı ilan edilmeden önce paydaşlar ve katılımcılardan teyit alınmalıdır. Duyuru sonrasında yapılacak değişiklikler etkinliğin başarisına zarar verebilir.

9.12. Kurum İzinlerinin Alınması

Gerçekleştirilecek etkinliklerde, etkinlik sırasında olumsuzluk yaşanmaması için sağlık, güvenlik, eğitim vb. bazı konularda kurum izinlerine başvurulması gereklidir. Bunun yanında, etkinliğin paydaşı olacak kimselerin görev alanında çalışmaları gerekmekte bunun sağlanması sorunluluğun kendilerinde olduğu hatırlatılmalıdır. Tarımsal hasat etkinliği dşnldğnde, tarım ve turizm alanı başta olmak üzere diğer konulardan paydaşların etkinlikteki sorumlulukları için görevlendirilmiş oldukları hatırlatılmalı ve bunun gerçekleştirilmiş olduğu takip edilmelidir.

9.13. Etkinlik Paydaşlarının ve Katılımcılarının Görev ve Sorumluluk Sahalarının Kesinleştirilmesi

Etkinliğin gerçekleştirilmesinde yer alacak kişi, kurum ve kuruluşların etkinlik öncesi, sırası ve sonrasında üzerlerine düşen sorumluluk ve görevlerin kesin olarak tanımlanması gerekmektedir. Etkinlik süreçlerinde, plan ve programın dışında gerçekleşebilecek durumların olası olumsuz etkilerinde sorumlulukların bilinmesi,

başvurulabileceklerin belirlenmesi ve önlemlerinin önceden alınmış olması beklenir. Temelde paydaş ve katılımcıların görev ve sorumluluk sahalarının kesinleştirilmiş olması ile beklenen etkinlik sırasında üstlenilen görevi en iyi yapabilecek olanın tespit edilmesi ve en mükemmel şekliyle sürecin yönetilmesidir. Etkinlik planında paydaş doğrudan organizasyon içerisinde yer alan kişi, kurum ve kuruluşlar iken katılımcı olarak anılanlar etkinlikten yararlanan kimselerdir. Örneğin; tarımsal hasat etkinliğinde, etkinliğin gerçekleştiği sahada çiftler katılımcıdır, Çiftçileri organize eden ve katılımcı çiftçilere ulaşabilecek çiftçi kuruluşlarının ise etkinliğin paydaşıdır.

9.14. Etkinliğin Pazarlanması ve Duyurulması

Etkinliğin mükemmel başarısı, istenen amaçlara ve hedeflere tam anlamıyla ulaşılabilmesi ile sağlanır. Etkinlikten beklenen, etkinliği ziyaret etmesi hedeflenen kitlenin istenen sayıda ve memnuniyet düzeyinde katılımının sağlanmasıdır. Bu durumda, paydaşlar ve katılımcılar tarafından umulan katkının alınması ve etkinliğin organizatör tarafında da memnuniyetin sağlanması beklenir. Etkinliğin, hedeflenen kesimlere ziyaret etme isteği uyandıracak şekilde pazarlanabilmesi ve gerçekleştirilen duyuruların hedeflenen kitlelere en uygun pazarlama kanalları ile ulaştırılması sağlanmalıdır. Tarımsal hasat etkinliği düşünüldüğünde şüphesiz, kırsal kesime çekilmesi planlanan ziyaretçi ve turist profiline, etkinliğin sosyal amaçlarından faydalanan ve kırsal kesimin ekonomik beklentilerini karşılayan kitleler hesaplanır. Etkinliğin, turizmde ziyaretçiyi memnun edebilecek kırsal kesimin altyapı, ulaşım, konaklama, güvenlik, yiyecek-içecek,

görsellik, gezi programı vb. imkanlarının varlığının da ziyaretçilere pazarlanması ve duyurulması sağlanmalıdır. Etkinliğin pazarlanması ve duyurulmasında bir diğer husus, etkinlikten faydalanan ev sahipliği yapacak kesimin etkinliği sahiplenebilmesi, etkinlik öncesinde pazarlama ve duyuru yapabilmesidir. Bu konuda, daha ilk yıllardaki ve küçük çaplı etkinliklerde, kulaktan kulağa pazarlamanın oldukça etkili olduğu bilinmektedir.

9.15. Etkinlik Öncesi Katılımcıların ve Yerel Halkın Eğitimi, Bilgilendirilmesi ve Bilinçlendirilmesi

Etkinlik öncesi, sırası ve sonrasında da devam eden süreçleri içermektedir. Böyle bir hedefle tanımlandığında, etkinlik süresince ziyaretçilere gösterilecek davranış ve tutumların kendilerini memnun edecek ve sonraları tekrar etkinlikte ziyaretçi olma isteğini artıracak şekilde olmalıdır. Bu bağlamıyla, etkinlik sırasında paydaş, katılımcı ve yerel halkın etkinlik kurallarını, uyacakları kuralları, göstermeleri gereken özen ve davranış biçimlerini ile beraber ziyaretçilere karşı diğer tutumlarını bilmelerinin etkinlik öncesi konuşulması, bu konuda yeterli bilgilendirmenin yapılması ve bilinçli olunmasının sağlanması gerekmektedir. Bu bilgilendirmeler, genelde, gruplara ve kişilere özel gerçekleştirilebilir. Tarımsal hasat etkinliği düşünüldüğünde, başta tarım ve turizm kurum, kuruluş ve diğer paydaş kesimlerin, hasatta görevli kırsal kesimlerin ve yerel halkın bilgilendirilmesi, etkinlik sırasında öne çıkarılacak konuların ve görsel sunumların kendilerine açıklanması gerekir. Bu şekilde, hem bir bilinçlendirme hem de bir etkinliği benimsetebilme duygusu kazandırılmalıdır.

9.16. Etkinlik Sırasında Plan, Program ve Tedbirlere Uyulması

Etkinlik programının, etkinliğin çok öncelerinde oluşturulmuş, kesinliği kontrol edilmiş ve duyurusu yapılmış olmalıdır. Buraya kadar geçen süreçte paydaşlar, katılımcılar, yerel kesimler ve ziyaretçiler arasında etkinlik programına yönelik uzlaşa sağlanmıştır. Etkinlik sırasına gelindiğinde etkinlik programına uyulması esastır. Etkinlik programında, gecikmeler, iptaller ve diğer olumsuzluklar olmadığı sürece zorunlu olmadıkça kişi isteklerine bağlı değişiklikler hoş karşılanmamaktadır. Etkinlik hazırlıkları çok önceleri yapıldığından, bir kişi ya da grubun yaptığı değişiklik etkinliğin bütününde istemsizce aksamalar oluşturabilir. Çoğu kez ferdi kararların etkinliği iyi değil aksine başarısızlığa getirebileceği görülmüştür. Bu anlamda, önceden yapılan plana bağlı kalınmalı, etkinlik programı aksatılmamaya çalışılmalı ve önceleri alınan tedbirler etkinlik tamamlanana kadar geçerliliğini sürdürmelidir.

9.17. Plan ve Program Dışındaki Gelişmeler, Riskler ve Tedbirler

Etkinlik sırasında plan ve programa uyulması esas alınarak etkinlik paydaşları, katılımcıları ve yerel kesim hareket ederler. Ancak plan ve program bir hedef olarak tutulurken bunun dışında gelişmelerin yaşanabileceği hesaplanmalıdır. Bu riskler kişilere bağlı ve diğer nedenlerle olabilir ancak tedbirlerinin etkinliğin çok öncesinde konuşulmuş ve risk sorumluları ve risk görevlilerinin belirlenmiş olmaları gerekir. Tarımsal hasat etkinliği özelinde, hava şartları en önemli risklerden sayılabilir. Etkinlik süresince, yağış olması, aşırı sıcaklar, rüzgâr vb. olaylar etkinliği sınırlayabilir hatta erteleme ve

iptaller söz konusu olabilir. Bunun dışında, paydaş, katılımcı ya da yerel halkın sorumluluk ve görevlerinden kaynaklanan riskler en başta etkinliğe katılamamam gibi sayılabilir. Bu durumlarda, yerine koyma veya iptaller etkinliğin başarısını ve sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyecektir. Bütün bunlar için riskleri iyi yönetmek ve belirsizlikleri kabul edilebilir bir seviyeye azaltmak amaçlanmalıdır.

9.18. Etkinliğin Sonlandırılması

Temelde gerçekleştirilmiş etkinlik ile önceden belirlenen amaç ve hedeflere ulaşılmış ise başarılı olunmuş olunmasından söz edilebilir. Etkinlik, organizatörlerinde kusursuzluk sağlamışsa, katılımcılarda ekonomik ve sosyal beklenti karşılanmış ve şüphesiz ziyaretçiler için etkinlik amaçlarında beklenti karşılanmış ise başarılı kriterleri çoğunlukla karşılanmıştır. Tarımsal hasat etkinliğinden bahsedildiğinde, yapılan etkinliklerin yerel organizatörler yani paydaşalar için de yeni bir durum olduğu ve öğrenme süreçlerinin geliştirdiği çıkarılabilir. Bunun yanında, kırsal kesimde paydaşlar, katılımcılar ve yerel halk arasında iletişimin deneyimlendiği ve çoğunlukla iletişimi kuvvetlendiren durumlar gözlenebildiği söylenebilir. Bu bakımdan, kırsalda sadece birlikte bir etkinlik gerçekleştirilmesi dahi çıktılarını ile bir başarı sayılmalıdır.

9.19. Etkinlikte Süreç Yönetimi ve Sürdürülebilirlik

Etkinlik öncesi, sırası ve sonraları ile devam eden bir süreçtir. Bakımdan etkinlik sonrası, etkinliğin amaç ve hedeflerine uygunluğu, başarı kriterlerinin karşılanması, olumlu ve olumsuzluklar, etkinliğin kırsal kesime katkısının çalışmaları geri dönüşleri alınmalıdır.

10. TARIMSAL HASAT ETKİNLİĞİNİN BAŞARISI, SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ VE SÜRESİNİN UZATILABİLMESİ BAĞLAMINDA ÖNERİLER

Tarımsal hasat etkinliklerinin geçmişi çok eskilere götürülebilmekte ancak günümüzdeki haliyle etkinliklerin turizm açısından geniş kesimler tarafından ilgi görmesi dünyada daha öncesine Türkiye’de ise son on yıllara dayandırılmaktadır. Kırsal kesimde ve tarımda ekonomik faaliyetlere tarım harici alanlar ihtiyacı kırsal turizm ve sonraları tarımsal hasat etkinliklerini gündeme getirmiştir. En sonunda ise tarımsal hasat etkinlikleri kutlamadan şenlik ve şölene, fuarlara, panayırarda daha sık yer almaya ve etkinlikler serisi olarak festivallere dönüşmüştür.

Tarımsal hasat etkinliklerinin, amaç ve hedeflerine ulaştırılması, etkinlik zamanında başarılı olunması, sürdürülebilir olması ve etkinlik süresinin uzatılıp daha geniş kesimlerin yararlandırılması istenir. Bu anlamda etkinlik yapma ve tarımsal hasat etkinliği gerçekleştirmede başarı kriterlerine uyulmalıdır. Bu kitabın, genelinden de çıkarılabilecek sonuca göre, etkinlik aşamalarında gereken özen ve titizlik gösterilmelidir. Kitabında bu bölümünde, önceki bölümlerde verilen konuların aslında kısa bir özeti paylaşılmıştır.

Tarımsal hasat etkinliğinde başarılı olunabilmesi için;

- Etkinlik konusu olacak en iyi tarımsal ürünün seçimi,
- Etkinlik konusu olacak tarımsal ürünün yöreye özel özelliklerinin bilinmesi, vurgulanması ve tanıtılabilir olması,

- Etkinlik yapılacak kırsal yörede etkinlik istekliliğinin sağlanabilmesi,
- Etkinlik öncesi katılımcı ve yerel halka eğitim ve bilgilendirmeler yapılması,
- Etkinliğe öncülerin belirlenmesi, dış katılımcıların aranması,
- Etkinlik öncesinde değer analizinin iyi yapılması,
- Etkinliğe destek verenlerin belirlenmesi,
- Etkinlikte, paydaşlar, taraflar, katılımcılar ve ziyaretçi amaç ve hedeflerinin en baştan belirlenmesi,
- Etkinlikte görev ve sorumlulukların önceden belirlenmesi ve etkinlik süresince uyumu,
- Etkinlik faaliyetlerinin risklerle beraber en iyi şekilde planlanması,
- Etkinlikle ilgili risklerin belirlenmesi, önlemlerinin alınması, kontrol ve denetimi,
- Etkinlik duyuyu, pazarlamasının yapılabilmesi,
- Etkinliğe yerelde-kırsalda geniş kitlelere ulaşılabilmesi, katılımın sağlanabilmesi,
- Etkinliğin süresinin, programının ve zamanının en uygun şekilde ayarlanması,
- Etkinlik süresince programa uyulması ve gelişmelerin takip edilmesi,
- Etkinliğin güvenlik, sağlık, yeme-içme, ulaşım, haberleşme vb. ihtiyaçlarının sağlanması, kontrolü ve denetimin yapılması,

- Etkinlik süreçlerindeki olumsuz ve olumlu durumların gözden geçirilmesi ve önlemlerinin oluşturulması,
- Etkinlikten derslerin çıkarılarak sonraki yıllara hazırlık yapılması,
- Ulusal ve uluslararası katılımlar için hazırlık ve eğitimlerin yapılması,
- Gelecek yıllar için etkinlik süreç kontrol listelerinin oluşturulması,
- Etkinliğin süresinin uzatılmasının hazırlığının yapılması,
- Etkinliğin sürdürülebilir başarısı için diğer çalışmalar.

Tarımsal hasat etkinliğinde de diğer etkinliklerdeki gibi farklı olmayacak şekilde etkinliğin eksiklerinin görülmesi, zamanın ihtiyaçlarına göre yenilenmesi, amaç ve hedeflerinin gözden geçirilip etkinliğin geliştirmesi beklenir.

11. TÜRKİYE'YE ÖZEL TARIMSAL ÜRÜNLERİN HASATININ LOKASYON VE DESTİNASYON OLARAK KIRSAL TURİZM UNSURU BAĞLAMINDA KULLANIMI VE POTANSİYEL KULLANIM ÖRNEKLERİ

Türkiye'de hasat turizmi, mevsimsel hasat faaliyetlerine katılırken geleneksel tarım uygulamalarını ve yerel kültürü deneyimlemek için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Türkiye'de tarımsal hasat kapsamında sayılabilecek bazı özel hasat turizmi önerileri mevcuttur. Bunlardan bazıları, kitabın bu bölümünde konum ve destinasyon önerileri, konuyla alakalı fotoğraflar ve hasatı ilgi görebilen ürünün ilgi çekici özelliklerine değinilerek kısaca açıklanmıştır.

1. Truva'da Üzüm Hasatı

Çanakkale Truva savaşına ait tarihi niteliğinde unsurlar barındırmaktadır. Aynı şekilde söz konusu yöre üzüm ve üzüm çeşitleriyle de ünlenmiştir. Bu iki unsurun beraber bütünlük oluşturacak bir destinasyonda ele alınma önerisi olarak sunulabilir. Truva tarihi ve yöre üzümü beraber zengin destinasyon oluşturmak taklidi mümkün olmayan bir olgu oluşturmaktadır. Destinasyon; geleneksel şarap yapım süreçleri, bağ bozumu etkinliklerle de özgünleştirilebilir.

Fotoğraf 9. Çanakkale’de Üzüm Hasatı (Bozcaada Bağbozumu Festivali
(Kaynak: <https://festr.com/festival/bozcaada-bagbozumu-festivali/>)

Türkiye’de en çok bilenen adına etkinlik yapılan tarımsal ürünlerin başlarında üzüm gelmektedir. Türkiye’de çoğunlukla sofralık olarak yetiştirilen üzüm bitkisi için bazı yerlerde şaraplık da üretim yapılmaktadır. Türkiye’de bağ turizmini teşvik etmek amacıyla çeşitli aktiviteler düzenlenebilir. Bunlar; bağ turizmi yapılabilecek alanlarda üzüm hasatı ve tadımı yaptırmak, o yöreye ait üzümlerden elde edilmiş şarapları tattırmak, şarap fabrikalarını gezdirip bilgilendirmek ve kendi şaraplarını yaptırmak, bağ festivalleri düzenlemek olabilir (Türkben vd., 2012). Son yıllarda genellikle Ağustos-Eylül ayları arasında olmak üzere pek çok yörede etkinliklerle hasat kutlanmaktadır. Türkiye’nin pek çok yerinde yöreyle özdeşleşen üzüm çeşitleri bulunmaktadır. Örneğin; Besni, Kalecik, Şarköy, Bozcaada gibi yerleşimler üzüm hasatı ve bağbozumu etkinlikleri ile anılmaktadır. Bağbozumu etkinlikleri, Bozcaada ve Ürgüp örneklerinde olduğu gibi yurtiçi ve yurtdışı ziyaretçilerden ilgi görmekte ve turlar çekmektedir.

2. Ayvalık'da Zeytin Hasatı

Ege ile özdeşleşen zeytinin yörenin diğer turizm unsurlarıyla eşsiz güzellikler sunan bir kırsal turizm önerisi olarak sunulabilir. Sonbahar mevsiminde yerel çiftçilerle zeytin hasatına katılma olanağı sağlayabilmektedir. Zeytinyağı üretimi hakkında bilgi edinebilecek ve taze zeytinyağı ve yerel yemeklerin tadımlayacak kırsal-gastro turizm kombinesi bir destinasyon oluşturulabilir.

Fotoğraf 10. Ayvalık Zeytin Hasat Festivali

(Kaynak: <https://www.biganinsesi.com/uluslararasi-zeytin-hasat-festivali-basladi>)

Türkiye’de genellikle sofralık üzüm üretimi yapıldığı bilinmektedir. Yine de yağlık üzüm üretimi de oldukça yüksek miktardadır. Türkiye coğrafyasının genelde batı sahil kesiminde ve Hatay ilinde zeytin pek çok kişinin geçim kaynağıdır. Son yıllarda zeytin ve zeytinyağının insan sağlığı ve beslenmesindeki olumlu etkilerinin çok daha fazla fark edilmesiyle beraber, zeytin ürünlerine ve zeytin turizmüne ilgi artmıştır. Bununla birlikte bir üretim sistemi olarak

zeytin yetiştiriciliği yapılan alanlarda kırsal turizmin gerekliliklerinin de yerine getirilmesiyle, zeytin turizmi “niş pazar alanı” olarak öne çıkmaya başlamıştır (Özçatalbaş vd., 2019). Türkiye'nin her yerinde hasatı merak konusu olan zeytin ürünü, genellikle Kasım-Aralık aylarında hasat zamanında ve pek çok bölgede yılın her dönemi çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır. Ayvalık-Edremit, Gemlik-Mudanya, Manisa ve Hatay gibi yerleşimler Türkiye’de zeytin hasat etkinliklerinin birçok kez yapıldığı yerlerdir.

3. Safranbolu'da Safran Hasatı

Safranbolu'da safran hasatının hassas sürecini keşfedecek, safran çiçeklerinin toplanması, işlenmesine nezaret ettirecek bir destinasyon öneri olarak sunulabilir. Bunun yanında safranın mutfak ve tıbbi niteliği de destinasyona ilave edilebilir.

Fotoğraf 11. Safran Festivali

(Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/karabukte-safran-festivali/0#> ,
Foto: Ersin Turan)

Safran bitkisinin, şifa kaynağı olarak pek çok hastalığa iyi geldiğinin düşünülmesi ve kanıtlanmış insan sağlığına iyi gelen yönlerinin yanında olgunluk aşamasında tarlada görsel güzellikler sunması, insanların turistik amaçlı olarak safran ürününün hasatına ilgi göstermesini sağlamaktadır.

4. Bodrum'da Nar Hasatı

Türkiye'nin önemli turizm yörelerinden biri olan Bodrum, aynı zamanda önemli bir nar yetiştiriciliğinin yapıldığı bir ilçedir. Bodrum'un pitoresk bölgesinde nar hasatı sıra dışı bir kırsal turizm destinasyon önerisi olarak önerilmiştir. Canlı meyve tadımları, nar suyu üretim atölyeleri, nar festivallerinin ihtiva edecek destinasyon geliştirilebilir.

Fotoğraf 12. Bodrum'da Nar Hasatı

(Kaynak:<https://www.sabah.com.tr/mugla/2021/10/14/muglada-nar-hasadi-basladi>)

Nar ağacının çiçeği, yaprakları ve meyvesi ile beraber bütün dönemlerinde üzerinde insanlara hoş gelen görsel güzellikleri bulunmaktadır. Bunun yanında, nar ağacının Anadolu'da uzun yıllardır yetiştirilmesi, Anadolu coğrafyasında kurulmuş pek çok medeniyetin kayıtlarında yer almasını ve günümüze efsanelerin taşınmasını sağlayarak böyle başka bir açıdan da ilgi oluşturmuştur.

5. Konya'da Buğday Hasatı

Türkiye'nin başlıca tahıl üretim bölgelerinden biri olan Konya'da buğday hasatına eşsiz bir kırsal turizm önerisidir. Geleneksel harmanlama yöntemlerini deneyimleyin ve tarımın yerel yaşamdaki rolünün gözlemlenecek imkanlar sağlamaktadır.

Fotoğraf 13. Konya'da Buğday Hasatı (Çember Tarlalar, TİGEM Gözlü Tarım İşletmesi Müdürlüğü)

(Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/konyada-68-futbol-sahasi-buyuklugundeki-cember-tarlalarda-hasat-zamani-/2957147> , Foto: Abdullah Doğan)

Buğdayın tohum olması, topraktan çıkararak yeşermesi, hasat edilmesi, sonrasında bir miktarının tohum olarak saklanması ve ekim zamanında yine toprağa salınması pek çok toplumda yaşamsal döngüyü çağrıştırmış, besin değeri yanında kutsiyet atfedilmiştir (Altier, 2022). Sonraları Anadolu'da ve Türklerde de bolluk bereketle anılan buğday, görsel güzelliğiyle de birleşince hep merak uyandıran bir tarımsal ürün olmuştur.

6. Isparta'da Gül ve Kiraz Hasatı

Yüksek kaliteli gül ve kirazlarıyla bilinen Isparta'daki gül ve kiraz hasatına eşsiz destinasyon önerileri olarak gösterilebilir. Kiraz toplamaya katılım, gül bahçelerine gözlem ve yerel gül ve kiraz bazlı ürünlerle birlikte tadımlama etkinlikleriyle kırsal destinasyon zenginleştirilebilir.

Fotoğraf 14. Isparta'da Kiraz Hasatı (Uluborlu , Isparta)
(Kaynak: <https://www.isteisparta.com/newsdetails.asp?id=33977>)

Isparta ilinde yetiştirilen kirazın, Türkiye'nin kiraz üretiminde önemli bir payının olması ile beraber bölgede yetiştirilen ürünün özellikleri, hasat döneminde yöreye diğer bölgelerden de işgücünün taşınması ile beraber kiraz bahçelerindeki emeğin oluşturduğu cazibe, insanları turizm amacıyla da yöreye çekmektedir. Kiraz üretiminin ve hasatı gibi süreçlerin, Isparta ve göller bölgesindeki diğer illere katma değeri ekonomik açıdan oldukça yüksek hesaplanmaktadır.

7. Karaman'da Elma Hasatı

Karaman'ın meyve bahçelerinde elma hasatına katılabilecek bir kırsal turizm öneri geliştirilebilir. Elma yetiştiriciliği hakkında bilgi edinip ve çeşitli yerel elma ürünlerini tadımlanabileceği bir destinasyon geliştirilebilir.

Fotoğraf 15. Karaman'da Elma Hasatı

(Kaynak: <https://finans.mynet.com/haber/detay/ekonomi/karaman-da-gunluk-13-bin-kisi-elma-toplamaya-gidiyor/427314/> , İHA)

Karaman ili ve civar illeriyle beraber Türkiye'nin elma deposu olarak anılmaktadır. Yaklaşık 2 aya yayılan hasat dönemi süresince ve sonrasında kırsal kesimlerde başta kadınlar ve yöre insanı ile diğer yerlerden gelen mevsimlik işçiler tarafından toplanan elmalar çoğunlukla yurtdışına ihraç edilerek değerlendirilmektedir.

8. Aydın'da İncir Hasatı

İncirleriyle ünlü bir bölge olan Aydın'da incir hasatını deneyimleme imkânı oluşturacak kırsal turizm yörede var olan kitle turizmi sıradanlıktan kurtarabilecek bir öneri olarak sunulabilir. Hasata katılım sağlanabileceği, incirleri kurutma ve tüketime hazırlama sürecini keşfedebilecek bir faaliyet olarak geliştirilebilir.

Fotoğraf 16. Aydın'da İncir Hasatı

(Kaynak: <https://www.egedesonsoz.com/haber/Aydin-da-incir-hasadi-erken-basladi/1194259> , AA)

İncirden başka, muz, elma, kayısı, kiraz gibi bazı meyveler çok tüketildiklerinden dolayı da tüketicide yerinde görmek üzere ilgi

oluşturabilmektedir. Muz hasatı Ekim-Mart ayları arasında başta Mersin ilinde, Elma hasatı Eylöl-Ekim aylarında başta Amasya ilinde, incir hasatı Temmuz-Ağustos aylarında başta Aydın ilinde, kayısı hasatı Temmuz aylarında Malatya ilinde, kiraz hasatı Nisan-Haziran aylarında başta İZmir ve Tekirdağ illerinde ilgi görebilmektedir.

9. Antalya'da Narenciye Hasatı

Portakal ve limonlarıyla önlü Antalya'da narenciye hasatına katılım sağlayacak yörede zaten var olan kitle turizminin rekabet avantajları oluşturacak bir destinasyon önerisi olarak görölebilir.

Fotoğraf 17. Antalya'da Narenciye Hasatı (Portakal Hasatı
(Kaynak: <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/antalyada-portakal-hasadi-basladi-108571.html>)

Türkiye'nin sıcak iklime sahip daha çok güney kesimlerinde Akdeniz ve Ege kıyı şerisinde başta Antalya ilinde turunçgil üretimi yapılmakta, turunçgil ürünlerinin Kasım ayından Nisan ayına kadar yetiştirilirken yerinde görölmesi, hasat döneminde tarlada toplanması

ilgi görmektedir. Finike başta olmak üzere turunçgil hasat etkinlikleri yıl içerisinde pek çok kez gerçekleştirilmektedir.

10. Giresun'da Mısır Hasatı

Karadeniz bölgesinde mısır hasatına katılım sağlanacak geleneksel mısır bazlı yemekleri keşfettirecek bir kırsal turizm önerisi kırsal Karadeniz kültürünü deneyimleyecek bir kültürü turizm destinasyonunun bir tamamlayıcı parçası olarak görülebilir.

Fotoğraf 18. Giresun'da Mısır Hasatı (Mısır Öğütme-Mısır Fırınlama)

(Kaynak:

Soldaki: <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/7105/misir-ogutme> ,

Sağdaki: <https://www.kerasushaber.net/ekonomi/firinlanmis-misir-unununun-faydalari/>)

Giresun ilinde mısır üretimi hem geçmiş yıllara göre fazla olmasa da hem de ilin mısır üretiminin Türkiye geneli üretimindeki payı yüksek değilse bile genellikle iç tüketime yönelik gerçekleştirilen mısırın

üretimi, çok çeşitli şekillerde değerlendirilebiliyor olması ve Karadeniz'in doğası ile birleştiğinde görsellik ilgi çekmektedir.

11. Karadeniz'de Çay ve Fındık

Karadeniz eşsiz güzellikteki mavi ve yeşilin buluşmasında öay ve fındık hasatı eşsiz bir destinasyon olarak günümüzde potansiyelinin çok altında da olsa görülmektedir.

Fotoğraf 19. Karadeniz'de Çay ve Fındık Hasatı

(Kaynak:

Üstteki: Giresun'da Çay Hasat Şenliği, <https://www.karadenizdesonokta.com.tr/giresunda-kemence-esliginde-cay-hasat-senligi-yapildi>)

Alttaki: Ordu'da Fındık Hasatı, <https://anayurtgazetesi.com/haber/11607142/orduda-findik-hasadi-erken-basladi>)

Çay bitkisi hasatında yoğun emek gerektiren Türkiye’de Mart ve Kasım aralığında yılda 3 kez olmak üzere çay bitkisi yapraklarının kırılarak Doğu Karadeniz bölgesinde başta Rize olmak üzere Ordu, Giresun, Trabzon ve Artvin çay hasatının görülüp deneyimlenebileceği yerlerdir. Fındık bitkisi ise; hasat koşullarının zorluğu ile dikkat çekmektedir. Ordu, Artvin, Of, Giresun illerinde fındık hasatı Ağustos ayı süresince devam etmektedir. Her 2 ürün için hasat, yıllar önce bölgeden ayrılmış Türkiye’de yurtiçinde hemen her bölgeye yayılmış yörenin insanını bu dönemde bölgeye getirerek kırsal turizmi canlandırmaktadır. Türkiye’de çay turizminin niş bir turizm çeşidi olarak uygulanması Türk çayının ve Türk çay kültürünün dünyada tanıtılmasının yanı sıra ekonomik olarak da çay yetiştirilen bölgelere önemli katma değerler sunacaktır (Sü-Eröz ve Bozok, 2018).

12. Doğuda Bal Hasatı

Arının gizemini Türkiye’nin doğusunda medeniyetlerin doğuşunda keşfedini sloganıyla Pervari-Siirt, Şemdinli-Hakkari bölgelerine özgü bir destinasyon olarak sunulabilir. Türkiye’nin dört mevsimi yaşaması, coğrafyasında bitki türlerinin zengin olması, bal üretiminde geçmişten gelen bilgi birikim ve tüketicinin iştahının olması birleştiğinde bal ve balmumu gibi ürünler oldukça zengin ve kıymetlidir.

Fotoğraf 20. Doğu'da Bal Hasatı

(Kaynak:

Üstteki: Siirt'de Bal Hasatı, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/2047-rakimli-cemikari-yaylasinda-uretilen-tescilli-balda-hasat-basladi/2992487>),

(Alttaki: Şemdinli'de Bal Hasatı, <https://www.hakkariilsesigazetesi.com/hakkaride-bal-hasadi-basladi>)

Başta daha çok bilindiği hesaplanan Muğla, Artvin, Kastamonu, Pervari ile Türkiye'nin pek çok yerinde bal hasatına merak oldukça yüksektir. Bal hasatı, çok sayıda yörede çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır.

13. Niğde'de Patates Hasatı

Niğde'de çoğu insan iş gücüne dayalı patates hasatına katılım sağlanacak, toplanan patateslerin sınıflandırmaya göre fiyatlayan eksperleri izlenimler sağlayacak, tarihi denk gelmişseniz festivalinde coşkuya kutlanacak bir destinasyon önerisi olarak görülebilir.

Fotoğraf 21. Niğde'de Patates Hasatı

(Kaynak: <https://www.tarim.com.tr/Nigde-de-Patates-Zamani,23209h>)

Patates ürünü kışlık ve yıl içerisinde ekilebilmektedir. Özellikle iç kesimlerde uzun yıllardır yetiştirilmekte ve ikame bir ürünü bulunmamaktadır. Patates söküm zamanı, üretim yerlerinde hasat ve festival zamanlarında turistlerden ilgi görebilmektedir.

14. Diğer Tarımsal Ürünlerin Hasatı

Bazı meyve ve sebzeler için yörelerinde ekonomiye yüksek derecede katkı sağladıkları söylenebilir. Örneğin Diyarbakır için karpuz, Çanakkale için domates, Polatlı için soğan, Taşköprü için sarımsak, Isparta için gül ve lavanta, Osmaniye için yer fıstığı, Gaziantep için antep fıstığı gibi ürünler yörelerinde çok yüksek önem arz etmektedir. Isparta'da gül ve gülden elde edilmiş her türlü ürünlerin (gül reçeli, gül parfümü, gül suyu, gül yağı, gül sabunları, gül kokulu tespihler, seccadeler vb.) ve el sanatlarına dayalı halı minyatürlerinin böylelikle tanıtımı yapılmakta, pazarlanmaktadır (Göde ve Yiğit, 2017). Pamuk, tütün, ayçiçeği ve kanola gibi ürünler ise ekonomik değeri yüksek ve yetiştirildikleri yerlerde ekonomik ve kültürel önemleri yüksek bitkilerdir. Bazı bölgeler ekonomik ve kültürel değeri olan tarımsal ürünler hasat dönemlerinde çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır. Doğadan toplanabilen ya da yetiştirilen ürünlerin de bazı yörelerde ekonomi ve kültüre önemli miktarda katkısı olabilmektedir. Örneğin; Bolu ilinde mantar toplama zamanı, yurtiçi ve yurtdışı ziyaretçiler yoğunluk oluşturabilmektedir. Türkiye'nin pek çok yerinde farklı adlarda eğlenceler düzenlenmektedir. Bazı iller ise başlıca ürünlerle daha çok özdeşleşmiştir.

SONUÇ

Kırsal turizm, mahiyeti itibari ile kırsal ile turizmin bütünleştiği iki ayaklı bir turizm türüdür. Kırsal turizmin turizm tarafından incelendiğinde; sıradanlaşan ana akım turizm (deniz-sahil-güneş üçlüsünün odak oluşturduğu eğlence turizmi) ideal bir alternatif konumdadır. Kırsal turizmin kırsal ayağında vurgulanacak en önemli husus kırsal kalkınmadır. Nitekim kırsalın kente göre gelir kaynak çeşitliliği bakımından dezavantajlıdır. Söz konusu dezavantajın kırsal alanla uyumlu bir şekilde çeşitlendirilmesi ideal bir stratejidir. Kırsal en önemli faaliyetlerinden birisi tarımsal ürünlerin hasatıdır. Dünyada tarımsal ürün hasatlarının turizm unsuru olarak değerlendirilmesinin başarılı örnekleri mevcuttur. Dünyadaki söz konusu başarı örneklerin konsept ve tecrübelerinden istifade edilerek Türkiye'nin bu konudaki potansiyelinin harekete geçirilmesi, Türkiye'nin kırsal kalkınmasına sürdürülebilir bir katkı sağlayacaktır. Nitekim Türkiye'nin tarım faaliyetlerinin turizme konu olacak her mevsimde ürünü ve lokasyonu mevcuttur. Lokasyon ve ürün çeşitliği göz önünde bulundurularak aşağıdaki ürün hasatları önerilmiştir;

- Üzüm (bağ bozumu)
- Çay ve Fındık hasatı
- Zeytin hasatı
- Patates hasatı
- Muz, Elma, İncir, Kayısı, Kiraz hasatı
- Narenciye hasatı
- Bal hasatı

Kırsal turizmin; ekonomi, şehirleşme, eğlence, kültürel diyalogu artırma gibi birçok faydası olduğu çalışmalarda belirtilmiştir. Kırsal turizmin faydaları kısaca aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Kırsalın ekonomik kaynaklarını çeşitlendirmek,
- Kırdan göçün azalmasına katkı sağlamak,
- Kırsal sorun ve zorlukların kent insanı tarafından bilinirliğinin artması,
- Turistlere sıra dışı alternatif turizm destinasyonlarının oluşması,

Kısaca, kırsal turizm, seyahat edenler ve yerel topluluklar arasında karşılıklı olarak faydalı bir ilişki teşvik ederek, kırsal gelenekleri ve ortamları korurken ve kutlarken ekonomik fırsatları artırır. Hasat, tarım-turizme yükselen ilgi ve kırsal turizmin cazibesi ile birlikte hesaplandığında, kentli tüketicilerin tarımsal ürünleri yerinde görme ve farkındalık oluşturma yönüyle kültürel ve ekonomik anlamda hem kırsala bir ziyaret ve hem de karşılıklı gelişmeyi getiren bir unsur olarak kullanılabilir. Türkiye’de coğrafyanın oluşturduğu zenginlik ile pek çok ürün için hasat zamanı etkinlikler geliştirilip bundan fayda sağlanabilir. Sahip olunan imkanların incelenip değerlendirilerek geliştirilmesi ile tarımsal ürünlerin hasatından çok sayıda ve önemli amaçlarda yararlanılması mümkündür.

Türkiye’nin tarımsal ve kırsal yapısı itibariyle tarımsal alanda etkinliklerin, bu kitabın konusu olarak da tarımsal hasat etkinliklerinin, Türkiye’nin pek çok yerinde gerçekleştirilebilmesi tarımsal ürün hasatının turizm unsuru olarak kullanılabilmesi mümkün

görülmektedir. Tarımsal ürün hasatının turizmde kırsal ekonomiye ve sosyal hayatına katkısı amacıyla kullanılmasında, gerçekleştirilmesi arzulanan etkinliklerde plan ve program aşamalarında dikkat edilmesi gereken hususlar iyi bilinmeli, etkinliklerde tarafların kazanımları yeterince anlaşılmalı, etkinlik sürecinde yapılması gerekenlerin ve risklerin doğru yönetilmesi sağlanmalıdır. Tarımsal hasat etkinliğinin etkin yönetimi, bütün yıl verilen emeklerin karşılığının alınması; paydaş, katılımcı ve ziyaretçilerin memnuniyeti ile kırsal kesimin fayda sağlaması etkinliğin sürdürülmek istenmesini getirecektir.

KAYNAKÇA

- AA (2019). 'Hasat turizmi'ne ilgi artıyor (09.10.2019). Haber: Deniz Çiçek Palabıyık. Anadolu Ajansı. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/hasat-turizmine-ilgi-artiyor/1605512> Erişim tarihi: 29.01.2024.
- Acartürk, K. (2013). Türkiye’de fuarcılık ve fuarların coğrafi dağılımı. *Coğrafya Dergisi*(25), 55-66.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iucografya/issue/25070/264619>
- Altıer, S. (2022). Anadolu Türk kültüründe buğday/başak ve görsel dile aktarımı. *Kültür Araştırmaları Dergisi*(12), 30-62.
<https://doi.org/10.46250/kulturder.1029522>
- Altıntaş, G. ve Hovardaoğlu, O. (2023). Kırsal kırılabilirlik ve dayanıklı kırsal planlama. *Sketch: Journal of City and Regional Planning*, 04(01-02), 24-52.
- Anonim (1982). 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2634&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 12.09.2024.
- Bahçe, A. S. (2015). Kırsal gelişimde kültür (mirası) turizmi modeli. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 25.
- Cengiz, G. ve Akkuş, Ç. (2012). Kırsal turizm kapsamında yöre halkının kalkındırılması: Erzurum örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 61-74.
- Çavuşoğlu, M. (2019). Bozcaada üzüm tarımı turizmi ve elektronik tatil tasarım site uygulaması. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(2), 49–54.

- Çelik Çanga, A., Kutlu, T. ve Çalışkan, H. (2019). Tarım turizminin dünyada ve Türkiye'deki uygulamaları. *Uluslararası Turizm Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 2(2), 450-457.
- Çetin, İ., Üzümcü, T. P. ve İçöz, O. (2017). Kırsal alanlarda sürdürülebilir kırsal turizm ve Kocaeli-Kandıra kırsal turizm Gelişimi Modeli. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 137-156.
- Çukur, T. ve Kızılaslan, N. (2018). Milas ilçesinde zeytin hasat şenliğinin kırsal turizme katkısı. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 24(2), 233-241.
- Egresi, I. ve Kara, F. (2014). Economic and tourism impact of small events: the case of small-scale festivals in Istanbul, Turkey. *Studia Ubb Geographia*, Lix 1: 47-64.
- Giritlioğlu, İ., Olcay, A. ve Özekici, Y. K. (2015). Bir turizm çeşitliliği olarak festival etkinliklerinin sınıflandırılması: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(13), 306-323.
- Göde, H. A. ve Yiğit, G. (2017). Isparta yöresi festivallerinin kültür turizmi ve ekonomisi bağlamında değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (38), 61-71.
- Gülçubuk, B. (1997). Kırsal kalkınma çalışmalarında Türkiye Kalkınma Vakfı'nın yeri (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilimdalı. Ankara, Türkiye.
- Haberal, H. (2015). Turizmde alternatif ekolojik turizm-doğa turizmi-kırsal turizm-yayla turizmi (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

- Hacıoğlu, Y. (2019). Bir destinasyon olarak bilinen Artvin ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir alışma (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- İlban, M. O. ve Kömür, T. (2019). Destinasyon markalaşmasında festival turizminin rolü: Ayvalık Uluslararası Zeytin Hasat Günleri örneği. Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 16(2), 274-295.
- İnan O. ve Baycar, A. (2022). Kırsal kalkınma bağlamında yerel ürün ve yemeklerin turizm unsuru olarak kullanımı. Tarım ve Gıda Ürünleri Tüketimi (Ed.; Tapkı, N.), İksad Yayınları, 149 -181.
- İnan, O. (2020). Hasatının görölmesi tavsiye edilen tarım ürünleri listesi (25.05.2020). Erişim adresi: <https://www.ciftlikdergisi.com.tr/hasadinin-gorulmesi-tavsiye-edilen-tarim-urunleri-listesi/> Erişim tarihi: 28.01.2024.
- İnan, O. ve Konyalı, S. (2021) Kırsal kalkınmada gelirlerin çeşitlendirilmesi. Tarım ve Mühendislik Dergisi, Ekim-Aralık 2020, Sayı: 131. ss. 25-32. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası. ISSN-1300-0071. Şubat, 2021. Özgün Makale.
- İnan, O. ve Konyalı, S. (2024). Tekirdağ ilinde IPARD programının tarımsal desteklemelerinin kırsal kalkınma açısından incelenmesi. 11. Uluslararası 19 Mayıs Yenilikçi Bilimsel Yaklaşımlar Kongresi (19-20 Mayıs 2024, Samsun).
- Kidney, D. (2001). Agri-tourism: rural festivals and special events, Agriculture Business Profiles. March, 2001. Erişim adresi:

[https://www1.agric.gov.ab.ca/\\$department/deptdocs.nsf/all%20/agdex1364/\\$file/888-3.pdf?OpenElement](https://www1.agric.gov.ab.ca/$department/deptdocs.nsf/all%20/agdex1364/$file/888-3.pdf?OpenElement) Erişim tarihi: 14.05.2024.

- Kiper, T., Korkut, A. ve Yılmaz, E. (2011). Tekirdağ ili Şarköy ilçesi bitkisel üretim durumunun kırsal turizme etkisi. *Yüzüncü Yıl University Journal of Agricultural Sciences*, 21(3), 235-243.
- Özçatalbaş, O., Çukur, F. ve Çukur, T., (2019). Milas'ta zeytin turizmi potansiyelinin kırsal kalkınma amaçlı değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Sciences*, vol.98, no.98, 21-37.
- Özer, E. ve Çavuşoğlu, F. (2014). Rekreatif bir faaliyet olarak yerel etkinliklerin kırsal turizme etkisi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 2), 191-202.
- Özkan, E. (2009). Türkiye'de kırsal kalkınma politikaları ve kırsal turizm (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı Kent ve Çevre Bilimleri Bilim Dalı. Ankara, Türkiye.
- Sarkim, M. (2007). Sürdürülebilir turizm kapsamında turistik ürün çeşitlendirme politikaları ve Antalya örneği (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı. İzmir, Türkiye.
- Sevinç, G., Davran, M. K. ve Sevinç, M. R. (2018). Türkiye'de kırdan kente göç ve göçün aile üzerindeki etkileri. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 70-82.
- Soykan, F. (1999). Doğal çevre ve kırsal kültürle bütünleşen bir turizm türü: kırsal turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 67-75.

- Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1).
- Soylu, A. C. (2022). Sürdürülebilir kalkınma ve gıda güvenliği ilişkisi. *Paradigma: İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 100-111.
- Sü-Eröz S. ve Bozok, D. (2018). Çay turizmi ve Rize ili potansiyeli. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53(3), 1159 - 1176.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). Türkiye Turizm Stratejisi 2023. 2007-2013 Eylem Planı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Ankara, Türkiye. Erişim adresi: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96696/turkiye-turizm-stratejisi.html> Erişim Tarihi: 12.09.2024
- Torun, E. (2013). Kırsal turizmin bölge insanına katkıları. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2013(1), 31-37.
- Türkben, C., Gül, F. ve Uzar, Y. (2012). Türkiye’de bağıcılığın tarım turizmi (agro-turizm) içinde yeri ve önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 47-50.
- Uzun, H. ve Ersan, R. (2023). Sandıklı ilçesi tarım ürünlerinin agro-turizm potansiyeli açısından değerlendirilmesi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 5(1), 26-40.
- Yağmur, Y., Kardeş, M. ve Çelapkulu, M. (2023). Siirt ili coğrafi işaretli ürünlerin turizm potansiyeli açısından değerlendirilmesi. *Sosyal Beşeri ve İdari Bilimlerde Akademik Tartışmalar içinde* (s. 851-872), (Ed. Ş. Karabulut). Afyonkarahisar: Yaz yayınları.

- Yağmur, Y. ve Kardeş, M. (2023). Coğrafi işaret kavramıyla ilgili ulusal yazında gerçekleştirilen çalışmaların incelenmesi. *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 6(3), 224-233.
- Zurnacı, N. (2012). Kırsal turizmde; girişimcilik ve örgütlenme. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 65-70.

ISBN: 978-6-25618-172-4

9 786256 181724